

Facultade de Ciencias da Educación e do Deporte

Máster Universitario en Profesorado en Educación Secundaria Obrigatoria, Bacharelato, Formación Profesional e Ensino de Idiomas. Especialidade (Pontevedra): Orientación

Materias

Curso 1

Código	Nome	Cuadrimestre	Cr.totais
P02M066V06101	Orientación e Función Titorial	1c	3.5
P02M066V06102	Desenvolvemento Psicolóxico da Aprendizaxe no Ensino Secundario	1c	4.5
P02M066V06103	Deseño Curricular e Organización de Centros Educativos	1c	4.5
P02M066V06104	Sistema Educativo e Educación en Valores	1c	3.5
P02M066V06105	Orientación Base Legal, Composición, Planes e Programas	1c	4
P02M066V06106	Diagnóstico e Evolución da Competencia Curricular	1c	4
P02M066V06107	A Innovación e a Investigaicón Educativa como Factores para a Mellora e o Asesoramento Escolar	1c	6
P02M066V06252	A Atención á Diversidade e a súa Intervención	2c	4
P02M066V06253	A Convivencia nos Centros de Secundaria e o Traballo dende Departamento de Orientación	2c	4
P02M066V06254	Formación Académica e Profesional	2c	4
P02M066V06301	Prácticas Externas	2c	12
P02M066V06401	Traballo Fin de Master	2c	6

DATOS IDENTIFICATIVOS**Orientación e Función Titorial**

Materia	Orientación e Función Titorial			
Código	P02M066V06101			
Titulación	Máster Universitario en Profesorado en Educación Secundaria Obligatoria, Bacharelato, Formación Profesional e Ensino de Idiomas. Especialidade (Pontevedra): Orientación			
Descriptor	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	3.5	OB	1	1c
Idioma	Castelán Galego Inglés			
Departamento				
Coordinador/a	de la Fuente Fernández, María Adoración Martínez Figueira, María Esther			
Profesorado	de la Fuente Fernández, María Adoración Martínez Figueira, María Esther			
Correo-e	delafuente@uvigo.es esthermf@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral	A materia "Orientación e Función Titorial", está integrada no módulo común do Máster Universitario para o Profesorado de Educación Secundaria Obligatoria, Bacharelato, Formación Profesional e Ensino de Idiomas. O contido curricular desta materia pretende ser unha ferramenta eficaz, práctica e operativa para o estudante -futuro docente- ó tratar de situar os procesos de orientación e tutoría na labor educativa diaria, así como establecer planes e programas de acción titorial partindo dun plantexamento educativo inclusivo e altamente persoalizado en colaboración cos equipos docentes, estudantes e familias.			

Competencias

Código		Tipoloxía
CG1	Coñecer os contidos curriculares das materias relativas á especialización docente correspondente.	- saber
CG4	Buscar, obter, procesar e comunicar información (oral, impresa, audiovisual, dixital ou multimedia), transformala en coñecemento e aplicala aos procesos de ensino e aprendizaxe nas materias propias da especialización cursada.	- saber - saber facer
CG6	Deseñar e desenvolver metodoloxías didácticas tanto grupais como personalizadas, adaptadas á diversidade dos estudantes.	- saber - saber facer
CG7	Deseñar e desenvolver espazos de aprendizaxe, con especial atención á equidade, a igualdade de dereitos e oportunidades entre homes e mulleres, a formación cidadá e o respecto aos dereitos humanos que faciliten a vida en sociedade, a toma de decisións e a construción dun futuro sustentable.	- saber facer
CG9	Coñecer os procesos de interacción e comunicación na aula e dominar destrezas e habilidades sociais necesarias para fomentar a aprendizaxe e a convivencia na aula e abordar problemas de disciplina e resolución de conflitos	- saber
CG11	Desenvolver as funcións de tutoría e orientación dos estudantes de maneira colexiada.	- saber facer - Saber estar / ser
CG13	Coñecer a normativa e organización institucional do sistema educativo e modelos de mellora da calidade con aplicación aos centros de ensino	- saber
CG18	Aplicar os coñecementos adquiridos e a capacidade de resolución de problemas a contornas educativas novas ou pouco coñecidos.	- saber facer

CE4	Identificar e planificar a resolución de situacións educativas que afectan a estudantes con diferentes capacidades e ritmos de aprendizaxes.	- saber - saber facer
CE7	Coñecer e aplicar recursos e estratexias de información, tutoría e orientación académica e profesional.	- saber - saber facer
CE10	Relacionar a educación co medio e comprender a función educadora da familia e a comunidade, tanto na adquisición de competencias e aprendizaxe como na educación no respecto dos dereitos e liberdades, na igualdade de dereitos e oportunidades entre homes e mulleres e na igualdade de trato e non discriminación das persoas con discapacidade.	- saber facer
CE12	Adquirir habilidades sociais na relación e orientación familiar.	- saber facer - Saber estar / ser
CE25	Analizar críticamente o desempeño da docencia, das boas prácticas e da orientación utilizando indicadores de calidade	- saber facer
CT1	Utilizar bibliografía e ferramentas de procura de recursos bibliográficos xenerais e específicos, incluíndo o acceso por Internet.	- saber - saber facer
CT2	Xestionar de forma óptima o tempo de traballo e organizar os recursos dispoñibles, establecendo prioridades, camiños alternativos e identificando erros lóxicos na toma de decisións.	- saber - saber facer
CT3	Potenciar a capacidade para o traballo en contornas cooperativas e pluridisciplinarias	- saber - saber facer - Saber estar / ser

Resultados de aprendizaxe

Resultados de aprendizaxe	Competencias
Comprender os conceptos de orientación e de tutoría así como as súas relacións coa función docente.	CG1 CG11 CG13 CE7 CE25 CT1
Valorar a importancia da orientación e da tutoría no ensino en secundaria.	CG1 CG13 CE7 CE10
Sensibilizar ó profesorado da necesidade de participar activamente na orientación e tutoría sistemática dos seus alumnos/as.	CG11 CE25 CT3
Coñecer as principais referencias legislativas relacionadas coa orientación e a tutoría.	CG4 CG13 CT1 CT2
Comprender a organización e a estrutura do Plan de Acción Titorial para un centro de enseñanza.	CG1 CG6 CG11
Delimitar as funcións, tarefas, contidos e destinatarios da intervención titorial.	CG11 CG18
Coñecer algunhas técnicas e instrumentos de traballo a empregar na realización da labor titorial.	CG6 CE7 CE12
Informar e asesorar ás familias respecto do proceso de ensino-aprendizaxe dos seus fillos así como a orientación persoal, académica e profesional que precisen.	CE10 CE12 CT3
Dispoñer de habilidades sociais e ser capaz de aplicar estratexias para a resolución de conflitos.	CG18 CT3
Ser capaz de abordar e resolver problemas de disciplina na aula.	CG7 CG9 CG18
Ser quen de promover e manter a comunicación coa familia e o entorno.	CE10 CE12

Ser capaz de diseñar e aplicar programas de atención ó alumnado e á diversidade, así como de apoio ás familias.

CG7
CE4
CE10
CT1
CT2

Contidos

Tema

- 1.- Bases conceptuais do ámbito disciplinar. -
- 2.- Bases lexislativas da orientación e función tutorial. -
- 3.- Diagnóstico, prevención e intervención nas dificultades de aprendizaxe e da atención á diversidade. -
- 4.- Programas e estratexias de intervención para a atención á diversidade. -
- 5.- Medidas de atención á diversidade e adaptacións curriculares. -
- 6.- Deseño e desenvolvemento do Plan de Acción Tutorial. Estratexias e técnicas de orientación na tutoría. -
- 7.- A participación das familias en centros e a súa orientación. -

Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Sesión maxistral	12	24	36
Resolución de problemas e/ou exercicios	4	30	34
Traballos tutelados	1	13.5	14.5
Outros	0	2	2
Actividades introductorias	1	0	1

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Sesión maxistral	Aportacións teóricas.
Resolución de problemas e/ou exercicios	Realización de exercicios.
Traballos tutelados	Traballos da materia.
Outros	Dossier.
Actividades introductorias	Actividades introductorias.

Atención personalizada

	Descrición
Resolución de problemas e/ou exercicios	Atención personalizada ao alumnado á a través de: -Titorización presencial: No despacho do profesorado ou por teléfono en horario de titorías. - Titorizacións vía correo electrónico: para atender a incertidume e dúbidas urxentes. - Teleformación coa plataforma Faitic.
Traballos tutelados	Atención personalizada ao alumnado á a través de: -Titorización presencial: No despacho do profesorado ou por teléfono en horario de titorías. - Titorizacións vía correo electrónico: para atender a incertidume e dúbidas urxentes. - Teleformación coa plataforma Faitic.

Avaliación

Descrición	Cualificación Competencias Avaliadas
------------	--------------------------------------

Resolución de problemas e/ou exercicios	Probas que inclúen actividades, problemas ou exercicios prácticos a resolver (reais ou simuladas). Os alumnos deben dar resposta á actividade formulada aplicando os coñecementos teóricos e prácticos da materia	40	CG1 CG4 CG7 CG11 CG13 CG18 CE25 CT1 CT2
Traballos tutelados	Documento elaborado polo estudante que recompila información e competencias adquiridas no proceso de formación. Formato de traballo valorando a presentación, estrutura, calidade do contido, orixinalidade, innovación, actualización documental, e entrega en prazo.	40	CG1 CG4 CG6 CG11 CE4 CE7 CE10 CE12 CT1 CT2 CT3
Outros	Participación directa nas clases. Asistencia e participación.	20	CG4 CE4 CT2 CT3

Outros comentarios e avaliación de Xullo

- Para acadar unha avaliación continua positiva, dada a modalidade de ensino presencial do Master, esíxese a todo o alumnado unha asistencia presencial dun mínimo do 80% das sesións (admisible a falta do 20% das horas) ademais da realización e entrega de tarefas ponderables.

- Os prazos de entrega das actividades, traballos, etc. serán comunicados o primeiro día de clase coa presentación do programa da materia. É necesario respetalos estrictamente para ser cualificados na avaliación continua.

- O alumnado que non obteña unha avaliación continua positiva sobre os parámetros expostos anteriormente, poderá presentarse a unha proba escrita (data marcada no calendario do mestrado para exames oficiais) sobre todos os contidos traballados. Esta proba estará baseada na rigurosidade e profundización dos coñecementos e competencias acadadas polos alumnos/as na materia e terá una ponderación de 10 puntos (100% de la nota final).

Bibliografía. Fontes de información

ÁLVAREZ GONZÁLEZ, B. (2003). Orientación familiar: Intervención familiar en el ámbito de la diversidad. Madrid: Sanz y Torres.

ÁLVAREZ, M. e BISQUERRA, R. (2012), Orientación educativa: áreas, estrategias y recursos. Barcelona, Wolters Kluwer España.

ÁLVAREZ, M. e BISQUERRA, R. (Coords.) (1998). Manual de Orientación y Tutoría. Praxis.

BLASCO CALVO, P. (2006). Estrategias psicopedagógicas para la diversidad en educación secundaria. Casos prácticos resueltos. Valencia: Nau Llivres (pp. 54-55).

LÓPEZ URQUIZAR, N. e SOLÁ MARTÍNEZ, T. (2005). Orientación escolar y tutoría. Granada: Grupo Editorial Universitario.

MARTIN, X. e outros (2008). Tutoría. Técnicas, recursos y actividades. Madrid: Alianza Editorial.

MARTÍN, E. e MAURI, T. (2011). Orientación educativa. Atención a la diversidad y educación inclusiva. Barcelona: Graó.

MARTÍN, E. e ONRUBIA, J. (2011). Orientación y tutoría. Procesos de innovación y mejora de la enseñanza. Barcelona: Graó.

- MARTÍN, E. e SOLÉ, I. (2011). Orientación educativa. Modelos y estrategias de intervención. Barcelona: Graó.
- MARTÍNEZ, M.de C. (2012), Orientación educativa en la familia y en la escuela: casos resueltos. Madrid: Dykinson.
- MARTÍNEZ GONZÁLEZ, M. de C.; ÁLVAREZ GONZÁLEZ, B. y FERNÁNDEZ, A.P. (2009).Orientación Familiar: Contextos, evolución e intervención. Madrid: Sanz y Torres.
- MARTÍNEZ GONZÁLEZ, Mª de C. (2007). Orientación educativa y tutoría. Madrid: Sanz y Torres.
- MONGE, C. (2009). Tutoría y orientación educativa. Nuevas competencias. Bizkaia: Wotters Kluwer
- OCAMPO, C. I. (2012). Tutoría educativa en los diversos niveles y escenarios pedagógicos. En L. M. Sobrado, E. Fernández y M. L. Rodicio (Coords.). Orientación Educativa. Nuevas perspectivas (pp. 217-243). Madrid: Biblioteca Nueva.
- SANTANA, L.E. (2012). Orientación educativa e intervención psicopedagógica. Madrid: Pirámide.
- SARMIENTO, J. A. (2012). Estrategias y acciones de asesoramiento social y familiar. En L. M. Sobrado, E. Fernández y M. L. Rodicio (Coords.). Orientación Educativa. Nuevas perspectivas (pp. 297-322). Madrid: Biblioteca Nueva.
- SOBRADO, L. y BARREIRA, A. J. (2012). Servicios de orientación educativa: organización y funcionamiento. En L. Sobrado, E. Fernández y M. L. Rodicio (Coords.), Orientación Educativa. Nuevas perspectivas. Madrid: Biblioteca Nueva, pp. 187-214.

ALGUNHAS REVISTAS DE INTERESE

- Revista Española de Orientación y Psicopedagogía. <http://dialnet.unirioja.es/servlet/revista?codigo=1229>
- Revista de Investigación Educativa RIE. <http://dialnet.unirioja.es/servlet/revista?codigo=1187>
- Revista de Investigación en Educación. <http://dialnet.unirioja.es/servlet/revista?codigo=8080>
- Cuadernos de Pedagogía. <http://dialnet.unirioja.es/servlet/revista?codigo=378>
- Profesorado: Revista de curriculum y formación del profesorado.
<http://dialnet.unirioja.es/servlet/revista?codigo=1066>
- Familia. <http://dialnet.unirioja.es/servlet/revista?codigo=580>
- Revista de Educación. <http://dialnet.unirioja.es/servlet/revista?codigo=1159>
- Revista Iberoamericana de Educación. <http://dialnet.unirioja.es/servlet/revista?codigo=7466>
- Revista Galego-Portuguesa de Psicoloxía e Educación. <http://dialnet.unirioja.es/servlet/revista?codigo=5804>

ALGUNHAS WEBS DE INTERESE

- Banco de imaxes e sons do MEC. <http://recursostic.educacion.es/bancoimagenes/web/>
- CNICE- MEC, recursos para a Educación Secundaria Obrigatoria: <http://www.isftic.mepsyd.es/w3/recursos/secundaria/>
<http://capileiraticrecursos.wikispaces.com/RECURSOS+PARA+E.+SECUNDARIA>

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Innovación Docente e Iniciación á Investigación Educativa na Educación Física/P02M066V03216
Prácticas Externas/P02M066V03301

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Deseño Curricular e Organización de Centros Educativos/P02M066V03103
A Didáctica da Educación Física.Deseño e Desenvolvemento do Currículo./P02M066V03214
Sistema Educativo e Educación en Valores/P02M066V03104

Outros comentarios

Recoméndase:

- 1) Asistencia continuada a clases. A asistencia considérase fundamental para o seguimento da materia por parte do alumnado e para a avaliación, por parte dos docentes.
- 2) Dominio da informática a nivel usuario, o que supón o manexo de aplicacións de carácter xeral (por exemplo, de

tratamento de textos, base de datos, programa de presentacións...), do correo electrónico e Internet.
3) Actitude favorable e receptiva para a aprendizaxe.

DATOS IDENTIFICATIVOS**Desarrollo Psicológico del Aprendizaje en la Enseñanza Secundaria**

Materia	Desarrollo Psicológico del Aprendizaje en la Enseñanza Secundaria			
Código	P02M066V06102			
Titulación	Máster Universitario en Profesorado en Educación Secundaria Obligatoria, Bachillerato, Formación Profesional y Enseñanzas de Idiomas. Especialidad: Orientación			
Descriptores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	4.5	OB	1	1c
Idioma	Castellano			
Departamento				
Coordinador/a	González González, Salvador Guillermo			
Profesorado	González González, Salvador Guillermo			
Correo-e	salva@uvigo.es			
Web				
Descripción general	La presente materia tiene un carácter básico y común para todas las especialidades del postgrado de Educación Secundaria Obligatoria, Bachillerato, Formación Profesional y Enseñanza de Idiomas. Se sitúa en el primer cuatrimestre del primero curso y facilita la comprensión de las llaves del desarrollo humano y los cambios que tienen lugar en los procesos físicos y psicológicos (*cognición, lenguaje, personalidad, etc.) al largo del período de la adolescencia. Estos conocimientos son fundamentales en la formación de maestros de la etapa secundaria ya que representan una herramienta indispensable para poder contribuir al desarrollo de los adolescentes a través de una idónea planificación de sus procesos de aprendizaje.			

Competencias

Código		Tipología
CE1	Conocer las características de los estudiantes, sus contextos sociales y motivaciones.	- saber
CE2	Comprender el desarrollo de la personalidad de estos estudiantes y las posibles disfunciones que afectan el aprendizaje.	- saber
CE3	Elaborar propuestas basadas en la adquisición de conocimientos, destrezas y aptitudes intelectuales y emocionales.	- saber - saber hacer
CE4	Identificar y planificar la resolución de situaciones educativas que afectan a los estudiantes con diferentes capacidades y ritmos de aprendizajes.	- saber - saber hacer
CE5	Conocer los procesos de interacción y comunicación en el aula y en el centro, abordar y resolver posibles problemas.	- saber - saber hacer - Saber estar /ser
CE9	Participar en la definición del proyecto educativo y en las actividades generales del centro atendiendo a criterios de mejora de la calidad, atención a la diversidad, prevención de problemas de aprendizaje y convivencia.	- saber - saber hacer - Saber estar /ser

Resultados de aprendizaje

Resultados de aprendizaje	Competencias
Conocer y comprender los procesos de desarrollo adolescente y plantear estrategias educativas y psicosociales para su promoción.	CE1 CE2 CE3
Comprender los procesos de interacción educativa en el aula y los procesos cognitivos, metacognitivos y afectivo-motivacionales que subyacen al aprendizaje, y planificar y aplicar estrategias para su promoción.	CE2 CE5

Diseñar propuestas de actuación educativa para alumnado con necesidades específicas de apoyo educativo, acordes con la organización del centro docente.

CE4
CE5
CE9

Contenidos

Tema	
1. FUNDAMENTOS DEL COMPORTAMIENTO HUMANO, DESARROLLO Y EDUCACIÓN	Conceptos de desarrollo, factores, teorías.
2. PSICOLOGÍA EVOLUTIVA	2.1. Cambios corporales y desarrollo en la adolescencia. 2.2. Desarrollo cognitivo en la adolescencia. 2.3. Desarrollo afectivo-social en la adolescencia.
3. PSICOLOGÍA DE LA EDUCACIÓN	3.1. Enfoques conductuales del aprendizaje en la Educación Secundaria. 3.2. Enfoques cognitivos y socio-culturales del aprendizaje en la Educación Secundaria. 3.3. Factores intrapersonales del Aprendizaje: procesos y estrategias de aprendizaje, motivación educativa, autoconcepto y procesos metacognitivos. 3.4. Factores Interpersonales del Aprendizaje: la interacción alumno-alumno y la interactividad profesor-alumnos.
4. DIFICULTADES DEL APRENDIZAJE E INTERVENCIÓN PSICOEDUCATIVA	Descripción, evaluación e intervención.

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Sesión magistral	8.5	0	8.5
Trabajos de aula	12	82	94
Pruebas de tipo test	2	8	10

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxías

	Descrición
Sesión magistral	Exposición por parte de las profesoras de los contenidos sobre la materia objeto de estudio, bases teóricas y/o directrices de un trabajo, ejercicio o proyecto a desarrollar por el estudiante
Trabajos de aula	Resolución de actividades, estudio de casos, elaboración de documentos sobre la temática de la materia, tanto de manera individual como grupal, bajo la dirección de las docentes.

Atención personalizada

	Descrición
Trabajos de aula	Se propondrán actividades para resolver en el aula y se resolverán dudas sobre contenidos y actividades de la materia

Evaluación

	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas
Trabajos de aula	Actividades y prácticas a resolver en clase. Asistencia y participación.	70	CE1 CE2 CE3 CE4 CE5 CE9
Pruebas de tipo test	Preguntas sobre los contenidos del temario	30	CE1 CE2 CE5

Outros comentarios e avaliación de Xullo

Este máster tiene la modalidad de enseñanza presencial, por lo tanto la asistencia a clase y la realización de los trabajos de aula son obligatorios para la evaluación continua. Esta asistencia debe ser, por lo menos del 80% estando admitido faltar al 20 % de la presencialidad. Para superar la materia será preciso que los estudiantes obtengan tanto en la prueba tipo test

como en los trabajos de aula como mínimo un 50% de la calificación en ese apartado. El alumnado que no pueda seguir la evaluación continua realizará una prueba de los contenidos de la materia, en la fecha marcada en el calendario del máster para los exámenes oficiales. Esta prueba supondrá el 100% de la nota final. Los pormenores y características de dicha prueba serán concretadas por el profesorado el día de la presentación de la materia o cuando se haga la consulta personalmente. Aquellos estudiantes que no superen las pruebas o actividades objeto de evaluación podrán recuperarlas en la convocatoria de julio.

Fuentes de información

- Coll, C. (Coord.). (2010). *Desarrollo, aprendizaje y enseñanza en la Educación Secundaria*. Barcelona: Graó.
- Coll, C., Palacios, J. y Marchesi, A. (Comps). (2001) . *Desarrollo psicológico y educación, 2. Psicología de la Educación*. Madrid: Alianza.
- González-Pienda, J.A., González, R., Núñez, J.C. y Valle, A. (2002). *Manual de Psicología de la Educación*. Madrid: Pirámide.
- Mayer, R.E. (2004). *Psicología de la Educación: Vol. II. Enseñar para un aprendizaje significativo*. Madrid: Pearson Prentice Hall.
- Palacios, J, Marchesi, A. y Coll, C. (Comps.). (1999). *Desarrollo psicológico y educación: Vol. I. Psicología Evolutiva* .Madrid: Alianza Editorial.
- Papalia, D.E. Olds, S.W. y Feldman, D.R. (2005). *Desarrollo humano*. México: McGraw-Hill.
- García, J.N. (2001). *Dificultades de aprendizaje e intervención psicopedagógica*. Barcelona: Ariel.
- Santrock, J.W. (2006). *Psicología de la Educación*. México: McGraw-Hill.
- Santrock, J.W. (2006). *Psicología del desarrollo*. México: McGraw-Hill.
- Martín, C. y Navarro, J.I. (Coords.). (2011). *Psicología para el profesorado de Educación Secundaria y Bachillerato*. Madrid: Pirámide.

Recomendaciones

DATOS IDENTIFICATIVOS**Diseño Curricular e Organización de Centros Educativos**

Materia	Deseño Curricular e Organización de Centros Educativos			
Código	P02M066V06103			
Titulación	Máster Universitario en Profesorado en Educación Secundaria Obrigatoria, Bacharelato, Formación Profesional e Ensino de Idiomas. Especialidade (Pontevedra): Orientación			
Descritores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	4.5	OB	1	1c
Idioma				
Departamento				
Coordinador/a	Blanco Pesqueira, Antonia			
Profesorado	Blanco Pesqueira, Antonia			
Correo-e	ablancop@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral	<p>O Máster de Educación Secundaria obrigatoria, Bacharelato, Formación Profesional e Ensino de Idiomas da Universidade de Vigo é de tipo profesionalizante e ten carácter oficial. Por tanto este máster, como os da súa clase, desembocará na adquisición dun título universitario da área de Educación. A formación neste máster está orientada a capacitar aos licenciados, arquitectos, **inxeneiros e graduados en áreas específicas (xeografía e histórica, tecnoloxía e informática, etc.) para desenvolver o labor como profesores/as de secundaria.</p> <p>O seu contido curricular no plano de estudos agrúpase ao redor de tres módulos (común, específico e prácticum), cun total de 60 créditos anuais. A materia de Deseño Curricular e Organización de Centros Educativos forma parte do módulo común, ten carácter obrigatorio e conta con 4,5 créditos ECTS.</p>			

Competencias

Código		Tipoloxía
CG1	Coñecer os contidos curriculares das materias relativas á especialización docente correspondente.	- saber
CG2	Coñecer o corpo de coñecementos didácticos ao redor dos procesos de ensino e aprendizaxe respectivos.	- saber
CG3	Planificar, desenvolver e avaliar o proceso de ensino e aprendizaxe potenciando procesos educativos que faciliten a adquisición das competencias propias dos respectivos ensinos, atendendo ao nivel e formación previa dos estudantes, así como á orientación dos mesmos, tanto individualmente como en colaboración con outros docentes e profesionais do centro.	- saber facer
CG4	Buscar, obter, procesar e comunicar información (oral, impresa, audiovisual, dixital ou multimedia), transformala en coñecemento e aplicala aos procesos de ensino e aprendizaxe nas materias propias da especialización cursada.	- saber - saber facer - Saber estar / ser
CG5	Contextualizar o currículo que se vaia a implantar nun centro docente participando na planificación colectiva do mesmo.	- saber facer
CG6	Deseñar e desenvolver metodoloxías didácticas tanto grupais como personalizadas, adaptadas á diversidade dos estudantes.	- saber facer
CG7	Deseñar e desenvolver espazos de aprendizaxe, con especial atención á equidade, a igualdade de dereitos e oportunidades entre homes e mulleres, a formación cidadá e o respecto aos dereitos humanos que faciliten a vida en sociedade, a toma de decisións e a construción dun futuro sustentable.	- saber facer - Saber estar / ser

CG10	Deseñar e realizar actividades formais e non formais que contribúan a facer do centro un lugar de participación e cultura na contorna no que está situado.	- saber facer - Saber estar / ser
CG16	Traballar en equipo con outros profesionais da educación, enriquecendo a súa formación.	- saber facer - Saber estar / ser
CG17	Desenvolver hábitos e actitudes para aprender a aprender ao longo do seu posterior desenvolvemento profesional.	- saber facer - Saber estar / ser
CG18	Aplicar os coñecementos adquiridos e a capacidade de resolución de problemas a contornas educativas novas ou pouco coñecidos.	- saber facer
CE4	Identificar e planificar a resolución de situacións educativas que afectan a estudantes con diferentes capacidades e ritmos de aprendizaxes.	- saber facer - Saber estar / ser
CE9	Participar na definición do proxecto educativo e nas actividades xerais do centro atendendo a criterios de mellora da calidade, atención á diversidade, prevención de problemas de aprendizaxe e convivencia.	- saber facer - Saber estar / ser
CE13	Coñecer e aplicar recursos e estratexias de educación no respecto e valor da diversidade lingüística e as súas implicacións educativas.	- saber - saber facer - Saber estar / ser
CE17	Coñecer contextos e situacións en que se usan ou aplican os diversos contidos curriculares	- saber - saber facer
CE18	Coñecer os desenvolvementos teórico-prácticos do ensino e a aprendizaxe das materias correspondentes.	- saber - saber facer
CE19	Transformar os currículos en programas de actividades e de traballo.	- saber facer
CE20	Adquirir criterios de selección e elaboración de materiais educativos.	- saber facer
CE22	Integrar a formación en comunicación audiovisual e multimedia no proceso de ensino-aprendizaxe.	- saber facer
CE23	Coñecer estratexias e procedementos de avaliación e entender a avaliación como un procedemento de regulación da aprendizaxe e estímulo ao esforzo.	- saber
CE27	Coñecer e aplicar metodoloxías e técnicas básicas de investigación e avaliación educativas e ser capaz de deseñar e desenvolver proxectos de investigación, innovación e avaliación.	- saber - saber facer
CE31	Participar nas propostas de mellora nos distintos ámbitos de actuación a partir da reflexión sobre a práctica.	- saber facer - Saber estar / ser
CT1	Utilizar bibliografía e ferramentas de procura de recursos bibliográficos xerais e específicos, incluíndo o acceso por Internet.	- saber facer
CT2	Xestionar de forma óptima o tempo de traballo e organizar os recursos dispoñibles, establecendo prioridades, camiños alternativos e identificando erros lóxicos na toma de decisións.	- saber facer
CT3	Potenciar a capacidade para o traballo en contornas cooperativas e pluridisciplinarias	- Saber estar / ser

Resultados de aprendizaxe

Resultados de aprendizaxe	Competencias
Identificar e promover modelos de liderado democráticos	CG3 CG6 CG7 CG16 CE9 CT2 CT3
Ser capaz de promover o traballo en grupo	CG16 CE9 CT3

Deseñar e desenvolver proxectos educativos e unidades de programación que permitan adaptar o currículo oficial ao contexto sociocultural	CG2 CG3 CG4 CG5 CG7 CG18 CE4 CE13 CE19 CE27 CT1 CT2 CT3
Coñecer a lexislación da educación secundaria obrigatoria, bacharelato, formación profesional e ensino de idiomas.	CG1 CG5 CE17 CT1
Crear deseños curriculares segundo diferentes modelos, proxectando en cada caso a toma de decisións dunha forma auto-reflexiva e crítica.	CG3 CG5 CG7 CG10 CE4 CE9 CE13 CE17 CE22 CE23 CE27 CE31 CT1 CT2 CT3
Programar e implementar procesos de avaliación: coñecemento e habilidade da implementación de procesos evaluativos.	CG1 CG3 CG4 CG16 CG17 CE4 CE9 CE18 CE31 CT1 CT2 CT3
Utilizar diferentes metodoloxías en función do proceso de E-A adecuando as súas características en funcións dos diferentes contextos ou situacións	CG1 CG2 CG4 CG6 CG10 CG17 CE13 CE19 CE27 CE31 CT1 CT2 CT3
Construír, seleccionar e avaliar materiais didácticos adecuando estes ao saber facer do alumnado	CG1 CG2 CG7 CE13 CE19 CE20 CT1 CT2 CT3

Dominar as diferentes técnicas e tipos de avaliación e responsabilizarse cos procesos avaliativos.

CG2
CG3
CG4
CG10
CG18
CE4
CE27
CE31
CT1
CT2
CT3

Contidos

Tema	
Bases conceptuais do ámbito da didáctica:	Modelos de ensinanza e de currículo. Modelos de liderazgo en educación e traballo en equipo.
Estrutura curricular e organizativa:	Lexislación educativa: Decretos do curriculum. Organización académica e administrativa, e dirección.
Compoñentes didácticos e organizativos (deseño didáctico):	obxectivos, competencias, contidos, actividades, metodoloxía, principios e estratexias, recursos didácticos, organización da aula, avaliación do proceso de ensinanza-aprendizaxe, etc.

Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Traballos de aula	7	25	32
Metodoloxías integradas	5	20	25
Prácticas autónomas a través de TIC	0	10.5	10.5
Sesión maxistral	8	25	33
Traballos e proxectos	2	10	12

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Traballos de aula	Realización de actividades na aula baixo as directrices da profesora. O seu desenvolvemento estará vinculado con actividades autónomas do estudante.
Metodoloxías integradas	Desenvolvemento de diferentes actividades a partir da integración de prácticas con TIC, microdeseños, análises de situación/problemas ou casos, etc.
Prácticas autónomas a través de TIC	Desenvolvemento de diferentes actividades autónomas apoiándose en medios dixitais.
Sesión maxistral	Exposición oral da docente apoiada en recursos didácticos, particularmente en medios audiovisuais e TIC, así coma en diferentes estratexias dirixidas a acaptar a atención do alumnado e a motivalo.

Atención personalizada

	Descrición
Traballos de aula	Este máster ten é de modalidade presencial e por tanto a asistencia a clase e a realización dos traballos para a avaliación continua é obrigatoria. Esta asistencia debe de ser polo menos do 80%, estando admitido faltar o 20% sempre que estea debidamente xustificada. Os prazos para a entrega de traballos e actividades serán comunicados polos profesores O alumnado que non supere a materia por avaliación continua terá unha proba de avaliación en consonancia aos contidos do programa, a data estará marcada no calendario do máster http://mpe.uvigo.es
Metodoloxías integradas	Este máster ten é de modalidade presencial e por tanto a asistencia a clase e a realización dos traballos para a avaliación continua é obrigatoria. Esta asistencia debe de ser polo menos do 80%, estando admitido faltar o 20% sempre que estea debidamente xustificada. Os prazos para a entrega de traballos e actividades serán comunicados polos profesores O alumnado que non supere a materia por avaliación continua terá unha proba de avaliación en consonancia aos contidos do programa, a data estará marcada no calendario do máster http://mpe.uvigo.es

Traballos e proxectos Este máster ten é de modalidade presencial e por tanto a asistencia a clase e a realización dos traballos para a avaliación continúa é obrigatoria. Esta asistencia debe de ser polo menos do 80%, estando admitido faltar o 20% sempre que estea debidamente xustificada. Os prazos para a entrega de traballos e actividades serán comunicados polos profesores O alumnado que non supere a materia por avaliación continúa terá unha proba de avaliación en consonancia aos contidos do programa, a data estará marcada no calendario do máster <http://mpe.uvigo.es>

Avaliación			
	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas
Traballos de aula	Valorarase a implicación e adecuación de actividades relacionadas coa parte teoría e práctica da materia desenvolvida polo alumnado	20	CG1 CG7 CG16 CG17 CE13 CE17 CE22 CT3
Metodoloxías integradas	Valorarase o desenvolvemento de competencias a partir da integración de diversas estratexias de aprendizaxe con microdeseños, estudos de casos. *etc,	30	CG3 CG4 CG5 CG6 CG10 CE4 CE13 CE17 CE22 CE27 CT2
Traballos e proxectos	Estos traballos serán supervisados polo profesorado dá o longo do seu *realización. Valorarase a calidade dos traballos e/ou proxectos realizados de forma tanto individual como en grupo	50	CG3 CG4 CG5 CG6 CG7 CG10 CG18 CE4 CE9 CE19 CE20 CE22 CE31 CT1 CT2 CT3

Outros comentarios e avaliación de Xullo

Este máster ten é de modalidade presencial e por tanto a asistencia a clase e a realización dos traballos para a avaliación continúa é obrigatoria. Esta asistencia debe de ser polo menos do 80%, estando admitido faltar o 20% sempre que estea debidamente xustificada. Os prazos para a entrega de traballos e actividades serán comunicados polos profesores. O alumnado que non supere a materia por avaliación continúa terá unha proba de avaliación en consonancia aos

contidos do programa, a data estará marcada no calendario do master: www.mpe.uvigo.es

---

Bibliografía. Fontes de información

Medina Rivilla, A., Elaboración de planes y programas de formación del profesorado en didácticas especiales,, UNED,
Blanco Pesqueira. A, Didáctica Xeral e Formación do Profesorado, 1, S.P. U.Vigo

---

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Orientación e Función Titorial/P02M066V06101
Sistema Educativo e Educación en Valores/P02M066V06104

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Desenvolvemento Psicolóxico da Aprendizaxe no Ensino Secundario/P02M066V06102

DATOS IDENTIFICATIVOS**Sistema Educativo e Educación en Valores**

Materia	Sistema Educativo e Educación en Valores			
Código	P02M066V06104			
Titulación	Máster Universitario en Profesorado en Educación Secundaria Obligatoria, Bacharelato, Formación Profesional e Ensino de Idiomas. Especialidade (Pontevedra): Orientación			
Descriptor	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	3.5	OB	1	1c
Idioma	Castelán Galego			
Departamento				
Coordinador/a	Soto Carballo, Jorge Genaro			
Profesorado	Soto Carballo, Jorge Genaro			
Correo-e	hesoto@uvigo.es			
Web	http://http://educativo95.wordpress.com			

Descrición xeral Toda práctica educativa de intervención educativa funda as súas raíces no sistema de ideas, procedementos e valores que os seus fins lle asignan. A posición dun/ha profesional do campo educativo que quere educar ser ter unha teoría clara e definida da educación sería tan irracional como a de aquel que quere guiar a alguén sen saber de onde parte, por onde vai e onde se dirixe.

Ésta é a razón pola que antes de deseñar o desenvolvemento de calquera intervención pedagóxica, o profesorado debe ter clara unha Teoría da Educación que guíe a determinación do proceso educativo e a selección dos medios para logralo.

Para elo, e en primeiro lugar é necesario precisar que é a Teoría da Educación, que lonxe de referirse exclusivamente a cuestións teóricas acerca da educación e polo tanto afastadas das realidades educativas, incide polo contrario en todos os aspectos propios da práctica educativa. Polo tanto, a Teoría da Educación significa coñecer para facer, saber para logo aplicar mellor as innovacións educativas i, en definitiva, para mellorar a calidade da educación.

A continuación é obrigado determinar qué entendemos por educación, xa que ao ser un termo de uso habitual na vida cotiá porque a todas as persoas afecta de algún modo, todo o mundo se atrevería a dar unha definición de educación.

Ademais, existen moitos conceptos afíns á educación como formación, ensino, aprendizaxe, instrución, capacitación, que se empregan en moitas ocasións como termos similares e que deben diferenciarse para a súa correcta utilización.

Así mesmo, a educación non se pode reducir á que é impartida na escola -Educación Formal-, xa que as persoas se educan máis alá de ela e os influxos que se reciben a partir de outros medios son tanto ou máis potentes que os que proceden da escola e incluso interfíren na súa acción.

Polo tanto, faise necesario traballar os conceptos de -Educación Non Formal-, definida como o conxunto de procesos, medios e institucións específica e diferenciadamente deseñados en función de explícitos obxectivos de formación, que non están directamente dirixidos á provisión dos graos propios do sistema educativo regrado, e o de -Educación Informal- que se referiría a aqueles procesos educativos que se producen indiferenciados de outros procesos sociais, que non foron institucionalizados nin sistematizados, que se dan no curso ordinario da vida.

Un dos factores que influíu na crecente importancia que se lle otorgou tanto á Educación Non Formal como á Educación Informal foi o cambio nos valores defendidos pola sociedade, da defensa da virilidade ou a guerra pasouse á defensa da paz ou a tolerancia, valores nos que ata agora non educaba a escola e que a partir da transversalidade como a LOXSE e da inclusión da Educación en Valores da LOE si serían incluídos nos seus contidos.

Tendo en conta que a saída profesional deste curso de posgrao é a de ser docente en Secundaria é polo que un bloque de contido centrárase exclusivamente no sistema educativo, co fin de introducir ao alumnado no universo da educación, prestando especial atención aos elementos que integran o sistema e ás súas funcións en relación coa acción educativa. En consecuencia considéranse os axentes socioeducativos e as súas responsabilidades pero tamén se presta especial atención a algunhas institucións fundamentais como o Estado ou as Comunidades Autónomas en tanto responsables da normativa educativa, responsables da redacción e desenvolvemento da Lei Orgánica 2/2006, de 3 de maio, de Educación. A análise da situación actual complementábase cunha breve perspectiva histórica, considerando os retos e desafíos de futuro (LOMCE - Lei Orgánica de Mellora e Calidade da Educación).

Competencias		
Código		Tipoloxía
CG1	Coñecer os contidos curriculares das materias relativas á especialización docente correspondente.	- saber
CG8	Adquirir estratexias para estimular o esforzo do estudante e promover a súa capacidade para aprender por se mesmo e con outros e desenvolver habilidades de pensamento e de decisión que faciliten a autonomía, a confianza e iniciativas persoais.	- saber facer
CG10	Deseñar e realizar actividades formais e non formais que contribúan a facer do centro un lugar de participación e cultura na contorna no que está situado.	- saber facer
CG13	Coñecer a normativa e organización institucional do sistema educativo e modelos de mellora da calidade con aplicación aos centros de ensino	- saber
CG16	Traballar en equipo con outros profesionais da educación, enriquecendo a súa formación.	- saber facer - Saber estar / ser
CG18	Aplicar os coñecementos adquiridos e a capacidade de resolución de problemas a contornas educativas novas ou pouco coñecidas.	- saber facer
CE1	Coñecer as características dos estudantes, os seus contextos sociais e motivacións.	- saber

CE6	Coñecer a evolución histórica do sistema educativo no noso país.	- saber
CE8	Promover accións de educación emocional, en valores e formación cidadá.	- saber facer
CE9	Participar na definición do proxecto educativo e nas actividades xerais do centro atendendo a criterios de mellora da calidade, atención á diversidade, prevención de problemas de aprendizaxe e convivencia.	- saber facer
CE10	Relacionar a educación co medio e comprender a función educadora da familia e a comunidade, tanto na adquisición de competencias e aprendizaxe como na educación no respecto dos dereitos e liberdades, na igualdade de dereitos e oportunidades entre homes e mulleres e na igualdade de trato e non discriminación das persoas con discapacidade.	- saber
CE21	Fomentar un clima que facilite a aprendizaxe e poña en valor as achegas dos estudantes.	- saber facer - Saber estar / ser
CE30	Dominar as destrezas e as habilidades sociais necesarias para fomentar un clima que facilite a aprendizaxe e a convivencia.	- saber facer - Saber estar / ser
CE31	Participar nas propostas de mellora nos distintos ámbitos de actuación a partir da reflexión sobre a práctica.	
CT1	Utilizar bibliografía e ferramentas de procura de recursos bibliográficos xerais e específicos, incluíndo o acceso por Internet.	- saber - saber facer
CT2	Xestionar de forma óptima o tempo de traballo e organizar os recursos dispoñibles, establecendo prioridades, camiños alternativos e identificando erros lóxicos na toma de decisións.	- saber facer
CT3	Potenciar a capacidade para o traballo en contornas cooperativas e pluridisciplinarias	- saber facer - Saber estar / ser

Resultados de aprendizaxe

Resultados de aprendizaxe	Competencias
Promover accións de educación afectivo-emocional, en valores e formación cidadá.	CG8 CG10 CG13 CG16 CE8 CE9 CE21 CE30 CT1 CT2 CT3
Relacionar a educación co medio e comprender a función educadora da familia e a comunidade, tanto na adquisición de competencias e aprendizaxes como na educación no respecto dos dereitos e liberdades, na igualdade de dereitos e oportunidades entre homes e mulleres e na igualdade de trato e non discriminación das persoas con discapacidade.	CG8 CG10 CG13 CG16 CE8 CE9 CE30 CE31 CT1 CT2 CT3
Coñecer as características dos estudantes, os seus contextos sociais e motivacionais.	CG1 CE1 CE8 CE10 CE21 CE30 CT1 CT2 CT3

Contidos	
Tema	
Bloque temático 1. O universo educativo: concepto de educación. Os escenarios educativos (Educación Formal, Non Formal e Informal).	1.1. Concepto de educación: características xerais e diferenciadoras. 1.2. Clarificación terminolóxica. 1.3. Dimensións e piares da educación. 1.4. Os escenarios educativos: educación formal, non formal e informal. 1.5. Da escola tradicional ás escolas renovadas.
Bloque temático 2. O sistema educativo. Os axentes socioeducativos (educadores, estudantes, familia) e a súa evolución.	2.1. O sistema educativo español. Análise histórica. LOXSE, LOCE, LOE, LOMCE. 2.2. A estrutura do sistema educativo despois da LOE. Ensinanzas obrigatorias e posobrigatorias. A Educación Secundaria e o Bacharelato. A Formación Profesional. As Ensinanzas de Idiomas. 2.3. Institucións e axentes no sistema educativo. O rol do Estado e o rol das Comunidades Autónomas. Os centros educativos. Profesorado e alumnado. As familias. As asociacións escolares.
Bloque temático 3. A Educación en Valores.	3.1. Marco conceptual da Educación en Valores e Actitudes. Hacia unha convivencia pacífica. 3.2. Metodoloxía i estratexias didácticas ante os valores e as actitudes. 3.3. Avaliación de valores e actitudes. 3.4. Actitudes do profesorado ante os valores controvertidos. 3.5. A Declaración Universal dos Dereitos Humanos e a Declaración dos Dereitos da Infancia: contexto de actuación para a Educación en Valores e Actitudes.

Planificación docente			
	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Traballos de aula	10	15	25
Resolución de problemas e/ou exercicios de forma autónoma	6	12	18
Prácticas autónomas a través de TIC	0	14.5	14.5
Sesión maxistral	12	18	30

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente	
	Descrición
Traballos de aula	Os traballos de aula versarán sobre unha temática previamente aportada polo profesor e relacionada coas temáticas dos bloques de contido.
Resolución de problemas e/ou exercicios de forma autónoma	O profesor ofertará ó alumnado unha escolmna de textos. O alumno pola súa banda elixirá entre os textos ofertados. Consistirá nun análise crítico-reflexivo relacionado con as temáticas traballadas dentro dos contidos. Asimismo dentro da resolución de problemas e/ou exercicios abordarase a visualización de vídeos susceptibles de enriquecer a materia e complementaria á información e os contados que se desenvolvan nas clases.
Prácticas autónomas a través de TIC	Os alumnos pola súa banda, coa oportuna orientación do profesor, afondarán en cuestións concretas que non foran abordadas máis que dun xeito moi xenérico na exposición deste e que sexan susceptibles de tratamento de estudio recorrendo ós soportes documentais e bibliográficos pertinentes. O alumno realizará procuras documentais e bibliográficas para a maior comprensión dos bloques de contido. Neste sentido, apoiarase nas fontes e bases de datos especializadas tanto da biblioteca da nosa universidade como doutras fontes atopadas a través de internet.

Sesión maxistral	As leccións que conforman o temario desta materia serán elaborados e presentados de maneira expositiva ó grupo de clase polo profesor. O profesor centrará a súa exposición, preferentemente, nos aspectos nucleares de cada unidade didáctica, procurando ofrecer de maneira condensada a información esencial que posibilite obter unha visión panorámica ou de síntese de cada tema, delimitando os conceptos, as ideas e os argumentos nel implicados e imbricándose cos demais do programa a fin de lograr unha integración dos módulos de contido e dos aspectos estruturais que conforman o corpus cognitivo da materia.
------------------	---

Atención personalizada

	Descrición
Sesión maxistral	A atención personalizada ten por obxectivo facer o seguimento da evolución do alumno e apoiar o seu traballo dentro da asignatura. O profesor abordará aqueles aspectos que precisen de reforzo, asesoramente e guía para que o alumno acade os obxectivos marcados para esta materia.
Traballos de aula	A atención personalizada ten por obxectivo facer o seguimento da evolución do alumno e apoiar o seu traballo dentro da asignatura. O profesor abordará aqueles aspectos que precisen de reforzo, asesoramente e guía para que o alumno acade os obxectivos marcados para esta materia.

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas
Sesión maxistral	As leccións que conforman o temario desta materia serán elaborados e presentados de maneira expositiva ó grupo de clase polo profesor. O profesor centrará a súa exposición, preferentemente, nos aspectos nucleares de cada unidade didáctica, procurando ofrecer de maneira condensada a información esencial que posibilite obter unha visión panorámica ou de síntese de cada tema, delimitando os conceptos, as ideas e os argumentos nel implicados e imbricándose cos demais do programa a fin de lograr unha integración dos módulos de contido e dos aspectos estruturais que conforman o corpus cognitivo da materia.	50	CG1 CG13 CG18 CE1 CE6 CE9 CT1 CT2 CT3
Traballos de aula	Estes traballos versarán sobre unha temática previamente aportada polo profesor e consensuada co alumno/a e relacionada coas temáticas dos bloques de contido.	30	CG1 CG13 CG18 CE8 CE10 CE30 CE31 CT1 CT2 CT3
Resolución de problemas e/ou exercicios de forma autónoma	O profesor ofertará ó alumnado unha escolmna de textos. O alumno pola súa banda elixirá entre os textos ofertados. Consistirá nun análise crítico-reflexivo relacionado con as temáticas traballadas dentro dos contidos. Asimismo dentro da resolución de problemas e/ou exercicios abordarase a visualización de vídeos susceptibles de enriquecer a materia e complementaria á información e os contados que se desenvolvan nas clases.	20	CG8 CE8 CE10 CE21 CE30 CE31 CT1 CT2 CT3

Outros comentarios e avaliación de Xullo

A cualificación final da disciplina resultará da integración das distintas notas. Deberán ser superadas todas as partes para poder obter unha calificación positiva. O alumno que non realice todas as actividades de avaliación obterá unha cualificación final de SUSPENSO. Na segunda convocatoria avaliarase mediante un exercicio escrito.

Bibliografía. Fontes de información

Os alumnos débense afacer a ler revistas e prensa profesional sobre educación, problemas do profesorado, ensino e cultura escolar. Especialmente, recoméndase a lectura habitual de Revista Bordón, Revista de Educación, Cuadernos de Pedagogía, Revista de Investigación en Educación.... En todas estas publicacións pódese atopar, ademais, unha rica información sobre a Lexislación educativa.

CAMPS, V. (1998). Creer en la educación. Barcelona: Península.

CARREÑO, M (edit.)(2000). Teorías e Instituciones contemporáneas de educación. Madrid, Síntesis Educación

CARRERAS, Llorenç et al.(1997). Cómo educar en valores. Madrid: Narcea, 4ª edición actualizada.

COLOM, Antoni J. (coord.) (1998). Teorías e instituciones contemporáneas de la educación. Barcelona: Ariel.

DELORS, J. (1996). La educación encierra un tesoro. Madrid: Santillana / UNESCO

ESTEVE, J.M. (1987): El malestar docente. Laia, Barcelona.

ESTEVE, José M. (2010). Educar, un compromiso con la memoria. Un libro para educar en libertad. Barcelona: Octaedro.

FAURE, E. (1981). Aprender a ser. Madrid, Alianza Universidad

LOE, Boletín Oficial del Estado de 4 de maio de 2008.

MESTRE CHUST, V. (2007). La necesidad de la educación en Derechos Humanos. Barcelona: UOC.

MORIN, E. (1999). Los siete saberes necesarios de la educación del futuro. Francia: Unesco.

NEGRÍN FAJARDO, O (2003). Teorías e instituciones contemporáneas de educación. Madrid, Centro de Estudios Ramón Areces, D.

PENAC, D. (2008). Mal de escuela. Barcelona: Mondadori.

PUIG, J. Mª et al. (2007). Aprendizaje servicio: educar para la ciudadanía. Barcelona: Octaedro.

SARRAMONA, J. (1989). Fundamentos de educación. Barcelona: CEAC.

SARRAMONA, J. (2000). Teoría de la educación. Reflexión y normativa pedagógica: Ariel Educación, Barcelona.

SOLER VILLALOBOS, Mª P. (coord.) (2008). De la educación emocional a la educación en valores. Madrid: Ministerio de Educación y Ciencia.

Recomendacións

DATOS IDENTIFICATIVOS**Orientación Base Legal, Composición, Planes e Programas**

Materia	Orientación Base Legal, Composición, Planes e Programas			
Código	P02M066V06105			
Titulación	Máster Universitario en Profesorado en Educación Secundaria Obrigatoria, Bacharelato, Formación Profesional e Ensino de Idiomas. Especialidade (Pontevedra): Orientación			
Descriptor	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	4	OB	1	1c
Idioma	Galego			
Departamento				
Coordinador/a	de la Fuente Fernández, María Adoración			
Profesorado	de la Fuente Fernández, María Adoración			
Correo-e	delafuente@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral	Esta materia ten a función de axudar ao alumnado a adquirir e desenvolver todo tipo de competencias que lle permitan exercer a orientación académica e profesional en centros de educación secundaria con coñecemento das bases legais que regulan a súa organización e funcionamento en Galicia, así como as claves conceptuais para comprender ambas as dimensións e desenvolverse adecuadamente no devandito contexto.			

Competencias

Código		Tipoloxía
CG3	Planificar, desenvolver e avaliar o proceso de ensino e aprendizaxe potenciando procesos educativos que faciliten a adquisición das competencias propias dos respectivos ensinos, atendendo ao nivel e formación previa dos estudantes, así como á orientación dos mesmos, tanto individualmente como en colaboración con outros docentes e profesionais do centro.	- saber facer
CG11	Desenvolver as funcións de titoría e orientación dos estudantes de maneira colexiada.	- saber facer
CG13	Coñecer a normativa e organización institucional do sistema educativo e modelos de mellora da calidade con aplicación aos centros de ensino	- saber - saber facer - Saber estar / ser
CG14	Coñecer e analizar as características históricas da profesión docente, a súa situación actual, perspectivas e interrelación coa realidade social de cada época.	- saber - saber facer
CE6	Coñecer a evolución histórica do sistema educativo no noso país.	- saber
CE7	Coñecer e aplicar recursos e estratexias de información, titoría e orientación académica e profesional.	- saber - saber facer - Saber estar / ser
CE9	Participar na definición do proxecto educativo e nas actividades xerais do centro atendendo a criterios de mellora da calidade, atención á diversidade, prevención de problemas de aprendizaxe e convivencia.	- Saber estar / ser
CE19	Transformar os currículos en programas de actividades e de traballo.	- saber facer - Saber estar / ser
CE25	Analizar críticamente o desempeño da docencia, das boas prácticas e da orientación utilizando indicadores de calidade	- saber - saber facer - Saber estar / ser

CE31	Participar nas propostas de mellora nos distintos ámbitos de actuación a partir da reflexión sobre a - Saber estar / ser práctica.	
CT1	Utilizar bibliografía e ferramentas de procura de recursos bibliográficos xenerais e específicos, incluíndo o acceso por Internet.	- saber facer
CT3	Potenciar a capacidade para o traballo en contornas cooperativas e pluridisciplinares	- saber facer

Resultados de aprendizaxe

Resultados de aprendizaxe	Competencias
1. Coñecer as bases teórico-legais da orientación no sistema educativo	CE6 CE7 CE25 CT1 CT3
2. Comprender a relación existente entre os distintos modelos de orientación psicopedagóxica e o sistema educativo	CG13 CG14 CE6 CE31 CT1
3. Analizar criticamente o modelo institucional de orientación existente na Comunidade Autónoma de Galicia	CG13 CE25 CT1
4. Diseñar un Plan de Orientación Académica e Profesional para educación secundaria	CG3 CG11 CG13 CE7 CE9 CE19 CT1
5. Valorar a orientación educativa como un factor de importancia para a calidade da educación	CE7 CE9 CE25 CE31 CT3

Contidos

Tema	
1. A orientación como actividade educativa	1.1. Relación entre orientación e educación 1.2. A orientación no sistema educativo
2. Principios e modelos de orientación	2.1. Os principios de prevención, desenvolvemento e intervención no contexto. 2.2. Modelos teóricos, de intervención e institucionais
3. Instrumentos e técnicas de orientación	3.1. A relación entre modelo, técnica e instrumento 3.2. A observación sistemática, as probas psicopedagóxicas e a entrevista
4. Organización e funcionamento dos servizos de orientación	4.1. Os servizos internos: departamento de orientación e titorías. 4.2. Os servizos externos: equipos dun ámbito e especialidade determinada.
5. A titoría como elemento da educación secundaria	5.1. A titoría nos centros de secundaria: regulamentos 5.2. As funcións titoriais na educación secundaria na Comunidade Autónoma de Galicia
6. Principios de intervención psicoeducativa derivados dos enfoques sistémico e constructivista.	6.1. Os principios de intervención psicoeducativa na lexislación actualmente vixente. 6.2. A intervención psicoeducativa como actividade do departamento de orientación e o equipo de orientación específico
7. Elementos de deseño curricular e os proxectos de realización curricular	7.1. Contidos de orientación académica e profesional como elementos do deseño e realización do currículo 7.2. Adecuación do currículo en función do diagnóstico psicopedagóxico.
8. Fundamentación psicolóxica e pedagóxica do currículo	8.1. Fundamentos psicolóxicos do currículo de secundaria e orientación académica e profesional. 8.2. Fundamentos pedagóxicos do currículo de secundaria e orientación académica e profesional.

Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
--	---------------	--------------------	--------------

Actividades introductorias	2	0	2
Estudos/actividades previos	0	6	6
Sesión maxistral	4	0	4
Resolución de problemas e/ou exercicios de forma autónoma	2	8	10
Estudo de casos/análises de situacións	2	8	10
Debates	3	3	6
Traballos tutelados	2	13	15
Presentacións/exposicións	3	8	11
Cartafol	2	4	6
Probos de resposta curta	1	0	1
Probos de autoavaliación	4	0	4

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Actividades introductorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado (avaliación inicial) así como a presentar a materia de Orientación. Base legal, Composición, Plans e Programas
Estudos/actividades previos	Procura, lectura e traballo de documentación (incluída a bibliográfica) que se realizarán de forma autónoma por parte do alumnado. A biblioteca do Campus debe considerarse un recurso de uso necesario.
Sesión maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudantado. Resulta fundamental que as explicacións sirvan para axudar a comprender en termos legais e conceptuais o modelo institucional de orientación educativa e profesional que se acha vixente na Comunidade Autónoma de Galicia.
Resolución de problemas e/ou exercicios de forma autónoma	Actividade na que se formulan problemas e/ou exercicios relacionados coa materia. O alumno debe desenvolver as solucións adecuadas ou correctas mediante procedementos de transformación da información dispoñible e a interpretación dos resultados. Empregarase como complemento da lección maxistral. Os problemas que poden propoñerse son os que normalmente se lle presentan aos departamentos de orientación dos centros con etapas de educación secundaria
Estudo de casos/análises de situacións	Análise dun feito ou problema real relacionado coa orientación psicopedagóxica coa finalidade de coñecelo, interpretalo, resolvelo, xerar hipóteses, contrastar datos, reflexionar, completar coñecementos, diagnósticos e adestrarse en procedementos alternativos de solución. Supón a aplicación dos conceptos teóricos e legais que se imparten na materia.
Debates	Charla aberta entre un grupo de estudantes centrado nun tema dos contidos da materia, na análise dun caso ou no resultado dun problema. Esta estratexia empregarase con frecuencia como medio de lograr a participación do alumnado e impulsar a construción do coñecemento dentro da aula.
Traballos tutelados	Elaboración dun documento sobre orientación psicopedagóxica ou preparación de investigacións, memorias, ensaios, resumos de lecturas, videos, etc. Consta dunha actividade autónoma do estudante que inclúe a procura e recollida de información, lectura e manexo de bibliografía, redacción e exposición do resultado e que conta coa axuda e o seguimento do profesorado. Consta dun elemento importante para a avaliación do alumnado e, xunto coa súa exposición, posúe un peso importante na súa cualificación
Presentacións/exposicións	Exposición por parte do alumnado ante o docente e/ou un grupo de estudantes dun tema sobre contidos da materia ou dos resultados dun traballo, problema, exercicio, proxecto ou estudo de caso, normalmente tutelados polo profesorado. Pódese levar a cabo de maneira individual ou en grupo e xunto coa elaboración e resultado do traballo como tal posúe un peso importante na cualificación do alumnado.

Atención personalizada

	Descrición
Resolución de problemas e/ou exercicios de forma autónoma	Axuda a cada equipo de traballo no estudo de casos (departamento de orientación dalgún centro). Axuda a cada equipo de traballo na resolución de problemas e deseño de proxectos (PAT e POAP). Asistencia titorial para a elaboración dun cartafol por parte de cada estudante.

Estudo de casos/análises de situacións	Axuda a cada equipo de traballo no estudo de casos (departamento de orientación dalgún centro). Axuda a cada equipo de traballo na resolución de problemas e deseño de proxectos (PAT e POAP). Asistencia titorial para a elaboración dun cartafol por parte de cada estudante.
--	---

Avaliación			
	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas
Cartafol	Elaboración dun documento elaborado polo estudante que recopile información e reflexións sobre as experiencias, proxectos, tarefas e traballos realizados durante o proceso de ensinanza-aprendizaxe nesta materia.	15	CE19 CE25 CT3
Actividades introdutorias	Proba de avaliación inicial de formato Likert para dar respostas sobre o acordo de cada quen con determinados enunciados	2	CT1
Resolución de problemas e/ou exercicios de forma autónoma	Solventar con acerto traballando en equipo de menos de 4 persoas situacións problemáticas que se producen/poden producirse nos centros e na que ten competencia o departamento de orientación do mesmo e que se formularán como actividades de ensinanza-aprendizaxe no curso de mestrado.	10	CG3 CG11 CG13
Estudo de casos/análises de situacións	Expoñer por escrito de xeito completo e rigoroso, tralo correspondente estudo en equipo, dun caso que se propondrá na aula a partir da lexislación actual en materia de orientación e titoria na educación secundaria	10	CG3 CE7 CE31 CT1
Traballos tutelados	Contido, estrutura, oportunidade e actualidade das citas, rofundidade no tratamento da cuestión, orixinalidade das solucións aportadas, rigor das conclusións y precisión nas citas bibliográficas.	15	CG11 CE9 CE31
Presentacións/exposicións	Dalgún traballo realizado individualmente ou en grupo (2 persoas) que deberá ser exposto ante os demais membros da clase coa axuda dos medios audiovisuais correspondentes, tendo que dar resposta a continuación a cuestións formuladas polo profesorado e/ou alumnado presente.	15	CG13 CG14 CT1 CT3
Probas de resposta curta	Resposta a 2 probas semiobxectivas ou obxectivas que se formularán ao final dalgún tema ou traballo realizado.	10	CG13 CE6 CE7
Probas de autoavaliación	Autocualificación nun traballo ou nun exercicio a partir dos criterios correspondentes tendo en conta as competencias y os obxectivos da materia.	8	

Outros comentarios e avaliación de Xullo

1. A asistencia é obrigatoria, polo que quen perda máis dun 15% da mesma deberá realizar unha proba de exame que constará de 10 cuestións de resposta concreta sobre os contidos da materia que se xulgará conforme aos criterios de logro das competencias e obxectivos da mesma.
2. A proba terá lugar nas datas e horas que se sinalen pola dirección do mestrado.

Bibliografía. Fontes de información

,,,
Graña, V., Manual lexislativo do ensino non universitario galego,, A Coruña: V. Graña editor, 2014
Sobrado, L. y Ocampo, C., Evaluación psicopedagógica y orientación educativa,, Barcelona: Estel, 2000
Outros recursos informativos:,,,

Ordenación Universitaria da Xunta de Galicia que regulan a orientación educativa e profesional nos centros escolares desta comunidade: Orde de 24 de xullo de 1998, pola que se desenvolve o decreto 120/1998 polo que se regula a Orientación Educativa e profesional, Diario Oficial de Galicia de 31 de xullo de 1998. Outras disposicións que afectan á adecuación do currículo ao alumnado como: as de avaliación psicopedagóxica, atención á diversidade, o propio currículo da etapa correspondente... Páxinas web dalgúns institutos e centros de secundaria que conteñan os respectivos plans de orientación, tutoría e atención á diversidade

---

Recomendacións

DATOS IDENTIFICATIVOS**Diagnóstico e Evolución da Competencia Curricular**

Materia	Diagnóstico e Evolución da Competencia Curricular			
Código	P02M066V06106			
Titulación	Máster Universitario en Profesorado en Educación Secundaria Obrigatoria, Bacharelato, Formación Profesional e Ensino de Idiomas. Especialidade (Pontevedra): Orientación			
Descritores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	4	OB	1	1c
Idioma				
Departamento				
Coordinador/a	Martínez Figueira, María Esther Zabalza Cerdeiriña, María Ainoa			
Profesorado	Martínez Figueira, María Esther Zabalza Cerdeiriña, María Ainoa			
Correo-e	mariaainoa.zabalza@uvigo.es esthermf@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral	A través desta materia se pretende aproximar ao alumnado aos modelos curriculares basados en competencias, reflexionando sobre os cambios que se foron producindo nos sistemas educativos en torno ao enfoque de competencias. Desde este marco, analizarase a importancia da incorporación das competencias ao deseño curricular e a necesidade de adoptar diferentes estratexias para abordar o diagnóstico e a avaliación das competencias curriculares nos centros educativos.			

Competencias

Código		Tipoloxía
CG13	Coñecer a normativa e organización institucional do sistema educativo e modelos de mellora da calidade con aplicación aos centros de ensino	- saber
CE1	Coñecer as características dos estudantes, os seus contextos sociais e motivacións.	- saber - saber facer
CE2	Comprender o desenvolvemento da personalidade destes estudantes e as posibles disfuncións que afectan a aprendizaxe.	- saber - Saber estar / ser
CE3	Elaborar propostas baseadas na adquisición de coñecementos, destrezas e aptitudes intelectuais e emocionais.	- saber - saber facer
CE4	Identificar e planificar a resolución de situacións educativas que afectan a estudantes con diferentes capacidades e ritmos de aprendizaxes.	- saber - saber facer - Saber estar / ser
CE9	Participar na definición do proxecto educativo e nas actividades xerais do centro atendendo a criterios de mellora da calidade, atención á diversidade, prevención de problemas de aprendizaxe e convivencia.	- saber - saber facer - Saber estar / ser
CE23	Coñecer estratexias e procedementos de avaliación e entender a avaliación como un procedemento de regulación da aprendizaxe e estímulo ao esforzo.	- saber - saber facer
CE28	Adquirir experiencia na planificación, na docencia e na avaliación das materias correspondentes á especialización.	- saber - saber facer
CT1	Utilizar bibliografía e ferramentas de procura de recursos bibliográficos xenerais e específicos, incluíndo o acceso por Internet.	- saber - saber facer - Saber estar / ser

Resultados de aprendizaxe

Resultados de aprendizaxe	Competencias
Coñecer a normativa e organización institucional do sistema educativo e modelos de mellora da calidade con aplicación aos centros de ensino	CG13
Coñecer as características dos estudantes, os seus contextos sociais e motivacións	CE1
Comprender o desenvolvemento da personalidade destes estudantes e as posibles disfuncións que afectan a aprendizaxe.	CE2
Elaborar propostas baseadas na adquisición de coñecementos, destrezas e aptitudes intelectuais e emocionais.	CE3
Identificar e planificar a resolución de situacións educativas que afectan a estudantes con diferentes capacidades e ritmos de aprendizaxes.	CE4
Participar na definición do proxecto educativo e nas actividades xerais do centro atendendo a criterios de mellora da calidade, atención á diversidade, prevención de problemas de aprendizaxe e convivencia.	CE9
Coñecer estratexias e procedementos de avaliación e entender a avaliación como un procedemento de regulación da aprendizaxe e estímulo ao esforzo.	CE23
Adquirir experiencia na planificación, na docencia e na avaliación das materias correspondentes á especialización.	CE28
Utilizar bibliografía e ferramentas de procura de recursos bibliográficos xerais e específicos, incluíndo o acceso por Internet.	CT1

Contidos

Tema	
1. Que son as competencias curriculares? Modelos educativos por competencias.	-
2. Como traballar as competencias curriculares na Educación Secundaria?	-
3. Como avaliar por competencias.	-
4. Propostas de mellora das competencias.	-

Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Resolución de problemas e/ou exercicios	6	25	31
Traballos tutelados	4	20	24
Sesión maxistral	10	35	45

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Resolución de problemas e/ou exercicios	Propoñerase nas clases diferentes exercicios para a súa resolución por parte do alumnado.
Traballos tutelados	Haberá que facer un traballo para a materia
Sesión maxistral	Os diferentes temas traballaranse nas sesións maxistras, que terán carácter participativo

Atención personalizada

Descrición
Traballos tutelados A atención personalizada ao alumnado farase fundamentalmente a través de: <ul style="list-style-type: none">
-Titorización presencial: no despacho do profesorado ou por teléfono en horario de titorías.
-Titorización vía correo electrónico: dúbidas sobre a realización de exercicios ou do traballo, etc.
-Teleformación coa plataforma Fatic: para comunicados/avisos, entrega de documentos/materiais, envío de actividades/exercicios, etc.

Avaliación

Descrición	Cualificación Competencias Avaliadas
------------	--------------------------------------

Sesión maxistral	Asistencia e participación nas clases	20	CG13 CE3 CE4 CE23
Resolución de problemas e/ou exercicios	Organización, calidade e coherencia do conxunto do contido e da posta en común (cando proceda), e entrega en prazo	40	CG13 CE3 CE9 CE23 CE28 CT1
Traballos tutelados	Presentación, estrutura, calidade do contido, orixinalidade, innovación, actualización documental, e entrega en prazo.	40	CE1 CE2 CE3 CE4 CE28 CT1

Outros comentarios e avaliación de Xullo

Para superar con éxito a materia debe aprobarse cada unha das probas indicadas.

As actividades non realizadas e as competencias non adquiridas na primeira convocatoria poderán completarse na convocatoria de xullo.

O alumnado non asistente deberá poñerse en contacto co profesorado da materia en horario de titorías.

Bibliografía. Fontes de información

Ainscow, M., Bereford, J., Harris, A., Hopkins, D. & West, M. (2001). *Crear condiciones para la mejora del trabajo en el aula*. Madrid: Narcea.

Aranaz Jiménez, T. (2012). *Orientaciones para valorar las competencias básicas al término de la educación primaria y secundaria Obligatoria*. Gobierno de Navarra. Recuperado de:

Coll, C.; Martín, E. (2006). Vigencia del debate curricular. Aprendizajes básicos, competencias y estándares. *PRELAC*, 3, 6-27.

España. Real Decreto 1631/2006, de 29 de diciembre, por el que se establecen las enseñanzas mínimas correspondientes a la Educación Secundaria Obligatoria. *Boletín Oficial del Estado*, viernes 5 de Enero de 2007, núm. 5, pp. 677-773

González, O. (2002). Evaluación Basada en Competencias. *Revista de Investigación*, 53, 11-31.

http://www.uclm.es/SEMINARIOS/SEHISP/archivos_master/facal/02Capacidades&Competencias.pdf

Moya, J. y Luengo, F (Coords.) (2011). *Teoría y práctica de las competencias básicas*. Barcelona: Graò.

<http://diversidad.murciaeduca.es/publicaciones/competencias/>

Recomendacións

Outros comentarios

Recoméndase a asistencia habitual a clase e ás titorías.

DATOS IDENTIFICATIVOS**A Innovación e a Investigación Educativa como Factores para a Mellora e o Asesoramento Escolar**

Materia	A Innovación e a Investigación Educativa como Factores para a Mellora e o Asesoramento Escolar
---------	--

Código	P02M066V06107
--------	---------------

Titulación	Máster Universitario en Profesorado en Educación Secundaria Obligatoria, Bacharelato, Formación Profesional e Ensino de Idiomas. Especialidade (Pontevedra): Orientación
------------	--

Descriptor	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	1	1c

Idioma	Castelán Galego Inglés
--------	------------------------------

Departamento

Coordinador/a	Blanco Pesqueira, Antonia Martínez Figueira, María Esther Zabalza Cerdeiriña, María Ainoa
---------------	---

Profesorado	Blanco Pesqueira, Antonia Martínez Figueira, María Esther Zabalza Cerdeiriña, María Ainoa
-------------	---

Correo-e	mariaainoa.zabalza@uvigo.es esthermf@uvigo.es ablancop@uvigo.es
----------	---

Web

Descrición xeral	O desenvolvemento de competencias e contidos a través desta materia teñen principalmente a finalidade xeral de posibilitar a mellora na calidade do asesoramento prestado polo orientador/a ao alumnado de secundaria e o seu apoio ao profesorado das distintas disciplinas curriculares. Todo elo, co obxecto de optimizar a atención persoal e grupal ao alumnado e de promover a innovación didáctica e os procesos de indagación e análise sistemático que incentiven a renovación pedagóxica nos centros.
------------------	---

Competencias

Código		Tipoloxía
CG3	Planificar, desenvolver e avaliar o proceso de ensino e aprendizaxe potenciando procesos educativos que faciliten a adquisición das competencias propias dos respectivos ensinos, atendendo ao nivel e formación previa dos estudantes, así como á orientación dos mesmos, tanto individualmente como en colaboración con outros docentes e profesionais do centro.	- saber facer
CG4	Buscar, obter, procesar e comunicar información (oral, impresa, audiovisual, dixital ou multimedia), transformala en coñecemento e aplicala aos procesos de ensino e aprendizaxe nas materias propias da especialización cursada.	- saber facer
CG12	Participar na avaliación, investigación e a innovación dos procesos de ensino e aprendizaxe, comunicando as súas conclusións e as razóns que as sustentan á comunidade educativa e outros profesionais da educación	- Saber estar / ser
CG16	Traballar en equipo con outros profesionais da educación, enriquecendo a súa formación.	- saber facer - Saber estar / ser

CG17	Desenvolver hábitos e actitudes para aprender a aprender ao longo do seu posterior desenvolvemento profesional.	- saber facer - Saber estar / ser
CE7	Coñecer e aplicar recursos e estratexias de información, titoría e orientación académica e profesional.	- saber - saber facer
CE9	Participar na definición do proxecto educativo e nas actividades xerais do centro atendendo a criterios de mellora da calidade, atención á diversidade, prevención de problemas de aprendizaxe e convivencia.	- saber facer - Saber estar / ser
CE12	Adquirir habilidades sociais na relación e orientación familiar.	- saber - saber facer - Saber estar / ser
CE13	Coñecer e aplicar recursos e estratexias de educación no respecto e valor da diversidade lingüística e as súas implicacións educativas.	- saber - saber facer
CE14	Coñecer o valor formativo e cultural das materias correspondentes á especialización.	- saber
CT1	Utilizar bibliografía e ferramentas de procura de recursos bibliográficos xenerais e específicos, incluíndo o acceso por Internet.	- saber facer
CT2	Xestionar de forma óptima o tempo de traballo e organizar os recursos dispoñibles, establecendo prioridades, camiños alternativos e identificando erros lóxicos na toma de decisións.	- saber facer
CT3	Potenciar a capacidade para o traballo en contornas cooperativas e pluridisciplinarias	- saber facer - Saber estar / ser

Resultados de aprendizaxe

Resultados de aprendizaxe	Competencias
Planificar, desenvolver e avaliar procesos de orientación educativa, tanto individualmente como en colaboración con outros compañeiros-as.	CG3 CG12 CG16 CE7 CT1 CT3
Ser capaz de buscar información en diversos soportes e de transformala para aplicala aos procesos de orientación e ensino, así como de comunicala.	CG4 CG17 CE7 CE13 CE14 CT1 CT2
Ser capaz de avaliar, indagar e de promover a innovación desde o departamento de orientación e difundilas na comunidade educativa e entre outros profesionais da educación.	CG12 CE7 CE9 CT1 CT3
Ser capaz de traballar en equipo implicándose en cuestións relativas a orientación educativa.	CG16 CE14 CT3
Ser capaz de identificar, analizar e deseñar boas prácticas de orientación.	CG3 CE12 CE14 CT1 CT2
Identificar situacións problemáticas relativas ó proceso de aprendizaxe do alumnado e de propoñer alternativas ou solucións.	CG3 CG4 CE13 CT2 CT3
Coñecer e aplicar metodoloxías e técnicas de investigación e avaliación en procesos de orientación educativa e familiar.	CG12 CE12 CT1
Ser capaz de utilizar bibliografía e ferramentas dixitais para a procura e almacenamento de recursos bibliográficos, de diagnóstico e estratexias didácticas.	CG17 CE7 CT1 CT2

Contidos

Tema

Innovación educativa e desenvolvemento profesional.	<ul style="list-style-type: none"> - Marco teórico, profesional e legal da innovación educativa - Pautas para a elaboración dos proxectos de innovación educativa - O rol do orientador Na análise das prácticas educativas Na formación continua do profesorado No liderazgo educativo <ul style="list-style-type: none"> - Coñecemento de innovacións relevantes e actuais no ámbito da orientación
A investigación educativa	<ul style="list-style-type: none"> - Modalidades principais da investigación educativa. - A investigación-acción como instrumento de formación continua e desenvolvemento profesional do docente - Deseño de proxectos de investigación - Instrumentos de recollida de datos e avaliación: tipos e características técnicas. - Técnicas de análise en investigación e avaliación educativa. - Coñecemento de investigacións relevantes no ámbito da orientación
As TIC como instrumento de apoio á innovación e investigación educativa	<ul style="list-style-type: none"> - As TIC e o desenvolvemento da investigación educativa para orientar e mellorar o proceso de ensino-aprendizaxe. - O uso de bases de datos como apoio á investigación e á innovación educativa. - Como citar e elaborar as referencias bibliográficas dos documentos científicos de tipo educativo, lexislación, informes, etc. en soporte impreso e electrónico. - Ferramentas Web para a comunicación a colaboración e/ou o traballo en equipo. - Aplicacións telemáticas e recursos web para a orientación. - Coñecemento de portais de orientación europeos.

Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Sesión maxistral	9	25	34
Traballos de aula	12	16	28
Prácticas en aulas de informática	6	21	27
Traballos tutelados	0	48	48
Presentacións/exposicións	3	10	13

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Sesión maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudante.
Traballos de aula	O estudante desenvolve exercicios ou proxectos na aula baixo as directrices e supervisión do profesor. Pode estar vinculado o seu desenvolvementos con actividades autónomas do estudante.
Prácticas en aulas de informática	Actividades de aplicación dos coñecementos a situacións concretas, e de adquisición de habilidades básicas e procedimentais relacionadas coa materia obxecto de estudo, desenvolvidas en aulas de informática.
Traballos tutelados	O estudante, de maneira individual ou en grupo, elabora un documento sobre a temática da materia ou prepara seminarios, investigacións, memorias, ensaios, resumos de lecturas, conferencias, etc. Xeralmente trátase dunha actividade autónoma do/s estudante/s que inclúe a procura e recollida de información, lectura e manexo de bibliografía, redacción...
Presentacións/exposicións	Exposición por parte do alumnado ante o docente e/ou un grupo de estudantes dun tema sobre contidos da materia ou dos resultados dun traballo, exercicio, proxecto... Pódese levar a cabo de maneira individual ou en grupo.

Atención personalizada

	Descrición
--	------------

Prácticas en aulas de informática	Atención personalizada ao alumnado á a través de: -Titorización presencial: No despacho do profesorado ou por teléfono en horario de titorías. - Titorizacións vía correo electrónico: para atender a incertidume e dúbidas urxentes. - Teleformación coa plataforma Faitic. - Titorización por video-conferencia
Traballos tutelados	Atención personalizada ao alumnado á a través de: -Titorización presencial: No despacho do profesorado ou por teléfono en horario de titorías. - Titorizacións vía correo electrónico: para atender a incertidume e dúbidas urxentes. - Teleformación coa plataforma Faitic. - Titorización por video-conferencia

Avaliación			
	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas
Traballos de aula	Participación activa nas tarefas realizadas na aula. Ata 2 puntos sobre 10	20	CG3 CG4 CG16 CG17 CE9 CE12 CE13 CT1 CT2 CT3
Prácticas en aulas de informática	Valoración de deseños, de técnicas e recursos confeccionados. Ata 3 punto sobre 10.	30	CG12 CE9 CT1 CT2 CT3
Traballos tutelados	Valoración do informe escrito resultado do traballo tutelado. Ata 4 puntos sobre 10.	40	CG3 CE9 CT1 CT2 CT3
Presentacións/exposicións	Presentación e defensa oral e/ou informática de traballos realizados. Ata 1 puntos sobre 10.	10	CG4 CE7 CE9 CT1 CT2 CT3

Outros comentarios e avaliación de Xullo

As actividades non realizadas e as competencias non adquiridas na primeira convocatoria poderán completarse na convocatoria de xuño-xullo.

O alumnado non asistente deber realizar un exame escrito que recolla os contidos fundamentais da materia, cunha valoración de ata 6 puntos. Tamén terá que levar a cabo un traballo no que se reflecta as competencias procedimentais mais importantes da materia, cunha valoración de ata 4 puntos.

Na web do mestrado poden consultarse as datas do exame oficial: <http://mpe.uvigo.es/index.php?lang=es>

Bibliografía. Fontes de información

Bolívar, A. et al., La investigación biográfico-narrativa en educación, La Muralla, Madrid.

Contreras, J. y Pérez de Lara, N., Investigar la experiencia educativa, Morata, Madrid.

Jakku-Shivonnene, R. y Niemi, H., Aprender de Finlandia. La apuesta por un profesorado investigador, MEC, Madrid.

Villar Angulo, L.M. et al., Creación de la excelencia en la Educación Secundaria, Pearson, Madrid.

Fullan, M., Los nuevos significados del cambio en la educación, Octaedro, Barcelona.

Carr, W. y Kemmis, S., Teoría crítica de la enseñanza. La investigación-acción en la formación del profesorado, Martínez Roca, Barcelona.

Recomendacións

Materias que continúan o temario

A Convivencia nos Centros de Secundaria e o Traballo dende Departamento de Orientación/P02M066V06253

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Diagnóstico e Evolución da Competencia Curricular/P02M066V06106

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Desenvolvemento Psicológico da Aprendizaxe no Ensino Secundario/P02M066V06102

Deseño Curricular e Organización de Centros Educativos/P02M066V06103

Orientación e Función Titorial/P02M066V06101

Outros comentarios

Recoméndase:

- 1) Asistencia continuada a clases. A asistencia considérase fundamental para o seguimento da materia por parte do alumnado e para a avaliación, por parte dos docentes.
  - 2) Dominio da informática a nivel usuario, o que supón o manexo de aplicacións de carácter xeral (por exemplo, de tratamento de textos, base de datos, programa de presentacións...), do correo electrónico e Internet.
  - 3) Actitude favorable e receptiva para a aprendizaxe.
-

DATOS IDENTIFICATIVOS**A Atención á Diversidade e a súa Intervención**

Materia	A Atención á Diversidade e a súa Intervención			
Código	P02M066V06252			
Titulación	Máster Universitario en Profesorado en Educación Secundaria Obrigatoria, Bacharelato, Formación Profesional e Ensino de Idiomas. Especialidade (Pontevedra): Orientación			
Descritores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	4	OB	1	2c
Idioma				
Departamento				
Coordinador/a	Insua Meiras, Francisco Parrilla Latas, Maria Angeles Pilar			
Profesorado	Insua Meiras, Francisco Parrilla Latas, Maria Angeles Pilar			
Correo-e	parrilla@uvigo.es finsua@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral	A diversidade do alumnado da Educación Secundaria Obrigatoria é para moitos profesores desta etapa educativa unha preocupación principal. As razóns desta diversidade son múltiples: son distintas as orixes sociais e culturais do alumnado, son diversas as capacidades persoais, os estilos de aprendizaxe, as motivacións e expectativas para o estudo, os ámbitos socio-afectivos e o contexto familiar de procedencia... Esta materia pon a énfase en como responder a esta diversidade dende o recoñecemento da diversidade e a equidade como principios e valores educativos, situando no centro escolar, na aula e no sistema educativo o punto de referencia para deseñar respostas e medidas que supoñan unha mellora da educación para todos.			

Competencias

Código		Tipoloxía
CG1	Coñecer os contidos curriculares das materias relativas á especialización docente correspondente.	- saber
CG6	Deseñar e desenvolver metodoloxías didácticas tanto grupais como personalizadas, adaptadas á diversidade dos estudantes.	- saber facer
CE1	Coñecer as características dos estudantes, os seus contextos sociais e motivacións.	- saber
CE2	Comprender o desenvolvemento da personalidade destes estudantes e as posibles disfuncións que afectan a aprendizaxe.	- saber
CE4	Identificar e planificar a resolución de situacións educativas que afectan a estudantes con diferentes capacidades e ritmos de aprendizaxes.	- saber - saber facer
CE9	Participar na definición do proxecto educativo e nas actividades xerais do centro atendendo a criterios de mellora da calidade, atención á diversidade, prevención de problemas de aprendizaxe e convivencia.	- saber facer - Saber estar / ser
CT1	Utilizar bibliografía e ferramentas de procura de recursos bibliográficos xenerais e específicos, incluíndo o acceso por Internet.	- saber facer

Resultados de aprendizaxe

Resultados de aprendizaxe	Competencias
---------------------------	--------------

Coñecer os procesos e recursos para a prevención de problemas da aprendizaxe e convivencia, os procesos de avaliación e de orientación académica e profesional.	CG1 CE1 CE2 CE9 CT1
Utilizar os principios da educación inclusiva como eixo para o desenvolvemento da acción orientadora.	CG6 CE4 CE9 CT1
Desenvolver e aplicar metodoloxías didácticas que favorezan a atención á diversidade do alumnado, adaptando a acción educativa ás súas diferentes características persoais e colectivas.	CG6 CE1 CE4 CT1
Adquirir as habilidades necesarias para identificar as necesidades educativas do alumnado e deseñar estratexias de intervención.	CE1 CE4 CE9

Contidos

Tema	
1. Atención ás necesidades específicas de apoio educativo.	1.1. NEE, alumnado estranxeiro, alumnado superdotado. Atención hospitalaria. 1.2. Adaptacións do currículo. Diversificación curricular. PCPI. Programas de mellora do rendemento. Formación Profesional Básica. Apoio e reforzo educativo. Agrupamentos flexibles, desdobres e agrupación de materias en ámbitos. Flexibilización para alumnado de altas capacidades. Programas de inmersión lingüística para emigrantes. Fontes de diversidade
2. Trastornos e dificultades no desenvolvemento e na aprendizaxe	2.1. Consideracións xerais. 2.2. Trastornos psíquicos, físicos e sensoriais: características e repercusións na aprendizaxe. 2.3. Dificultades no desenvolvemento e na aprendizaxe: psicomotrices, cognitivas, da fala e a linguaxe, socioafectivas e condutuais. 2.4. Problemáticas socioculturais actuais e a súa repercusión na aprendizaxe.
3. Propostas de atención á diversidade.	3.1. A educación inclusiva. 3.2. Intervención psicoeducativa pensada dende unha concepción inclusiva da educación para dar resposta á diversidade do alumnado.

Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Sesión maxistral	14	12	26
Traballos tutelados	12	13	25
Resolución de problemas e/ou exercicios	0	12	12
Foros de discusión	15	10	25
Resolución de problemas e/ou exercicios de forma autónoma	0	12	12

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Sesión maxistral	Actividades expositivas de profesor e estudante. Exposicións, seminarios, presentaciónn de exercicios, traballos ou proxectos a desenvolver.
Traballos tutelados	Resolución de exercicios na aula/laboratorio baixo a dirección do profesor. Desenvolvemento de análises críticos. Lectura de textos. Elaboración de informes. Talleres. Estudo de casos.
Resolución de problemas e/ou exercicios	Resolución de dúbidas, consulta e seguimento dos traballos. Tutorías obrigatorias individualmente ou en pequeno grupo.
Foros de discusión	Técnicas grupais, participativas, exames. Actividades tuteladas: Resolución de exercicios, debates, elaboración de traballos, seminarios, simulacións, análises críticos de materiais, etc. Actividades de avaliación.

Resolución de problemas e/ou exercicios de forma autónoma

Documentación dos traballos realizados . Preparación de avaliacións.

Atención personalizada	
	Descrición
Traballos tutelados	-Atención personalizada ao alumnado á a través de: - Titorización presencial: No despacho do profesorado ou por teléfono en horario de titorías. - Titorizacións vía correo electrónico: para atender a incertidume e dúbidas urxentes. - Teleformación coa plataforma Faitic. - Titorización por video-conferencia
Resolución de problemas e/ou exercicios	-Atención personalizada ao alumnado á a través de: - Titorización presencial: No despacho do profesorado ou por teléfono en horario de titorías. - Titorizacións vía correo electrónico: para atender a incertidume e dúbidas urxentes. - Teleformación coa plataforma Faitic. - Titorización por video-conferencia
Foros de discusión	-Atención personalizada ao alumnado á a través de: - Titorización presencial: No despacho do profesorado ou por teléfono en horario de titorías. - Titorizacións vía correo electrónico: para atender a incertidume e dúbidas urxentes. - Teleformación coa plataforma Faitic. - Titorización por video-conferencia
Resolución de problemas e/ou exercicios de forma autónoma	-Atención personalizada ao alumnado á a través de: - Titorización presencial: No despacho do profesorado ou por teléfono en horario de titorías. - Titorizacións vía correo electrónico: para atender a incertidume e dúbidas urxentes. - Teleformación coa plataforma Faitic. - Titorización por video-conferencia

Avaliación			
	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas
Sesión maxistral	Actividades expositivas de profesor e estudante.	10	CG1 CG6 CE1 CE2 CE4 CE9 CT1
Traballos tutelados	Resolución de exercicios baixo a dirección do profesor. Elaboración de informes.	30	CG1 CG6 CE4 CT1
Resolución de problemas e/ou exercicios	Resolución de dúbidas. Seguimento de traballos.Titorías obrigatorias individualmente ou en pequeno grupo.	10	CG1 CT1
Foros de discusión	Resolución de exercicios, debates, elaboración de traballos. Actividades de avaliación.	40	CG1 CG6 CT1
Resolución de problemas e/ou exercicios de forma autónoma	Documentación dos traballos realizados. Preparación de avaliacións	10	CG1 CG6 CT1

Outros comentarios e avaliación de Xullo

Para superar con éxito a materia debe obterse o nivel de aprobado en todas as probas indicadas.

As actividades non realizadas e as competencias non adquiridas na primeira convocatoria poderán completarse na convocatoria de xullo.

O alumnado non asistente deber realizar un exame escrito que recolla os contidos fundamentais da materia, cunha valoración de ata 6 puntos. Tamén terá que levar a cabo un traballo no que se reflecta as competencias procedimentais mais importantes da materia, cunha valoración de ata 4 puntos.

Bibliografía. Fontes de información

---

la Enseñanza Secundaria

COBACHO, F. Y PONS, J. (2006). Jóvenes en desventaja y cohesión social. Educación y futuro para todos. Revista de Educación, 341, 237-255

ÁLVAREZ, J.M. (2001) *Evaluar para conocer, examinar para excluir*. Morata. Madrid

ESCUADERO, J.M. (2005). Fracaso escolar, exclusión educativa: ¿De qué se excluye y cómo? Profesorado: Revista de currículum y formación del profesorado, 1 (1), 1-24.

— FERNANDEZ ENGUITA, M. *La escuela a examen*. Madrid: Pirámide, 2006.

FERNANDEZ ENGUITA, M. *Educación en tiempos inciertos*. Madrid: Morata, 2006.

GIMENO SACRISTÁN, J. *La reforma necesaria: Entre la política educativa y la práctica escolar*. Madrid: Morata, 2006.

GRANJA, J. (2010). Adolescentes de los pcpi: entre el fracaso escolar y la inserción laboral. En Vega, A. y AraMendi, P. (Coords.), *Adolescentes: entre la inserción laboral y la exclusión social* (3-11). San Sebastián: Gakoa.

INSUA MEIRÁS, F. (2003): A escola e as medidas de inclusión. *Quinesia*, 32, 7-19

JAÚREGUI, P. VEGA, A. Y SANTIAGO, K. (2011) Los programas de atención a la diversidad en MENA, L., FERNÁNDEZ, M. Y RIVIERE, J. (2010). Desenganchados de la educación: procesos, experiencias, motivaciones y estrategias del abandono y del fracaso escolar. Revista de Educación, Extraordinario 2010, 119-145.

PEDRÓ, F. (2008). El professorat de Catalunya. Diagnosi de la situació profesional del professorat. Barcelona: Fundació Bofill. roca, e. (2010). El abandono temprano de la educación y la formación en España. Revista de Educación, Extraordinario 2010, 31-62.

Parrilla, A. (2001). O longo camiño cara a Inclusión. En *Revista Galega do Ensino* 32, 35-54.

RUIZ, F., y SALINAS, D. *Me hace daño el instituto*. Edicions del Bullent. Picanya. 2007.

VARIOS: "Cooperación y diversidad". Monográfico de Cuadernos de Pedagogía, no 263. Noviembre 1997

VARIOS: "Hacia una educación multicultural". Monográfico de Cuadernos de Pedagogía. No 264. diciembre 1997

VARIOS: "Atención a la diversidad". Cuadernos de Pedagogía, no 293. Julio_Agosto, 2000.

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Traballo Fin de Master/P02M066V06401

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Orientación e Función Titorial/P02M066V06101

Outros comentarios

Recoméndase:

- 1) Asistencia continua a clases. A asistencia considérase fundamental para o seguimento da materia por parte do alumnado e para a avaliación, por parte dos docentes.
- 2) Dominio da informática a nivel usuario, o que supón o manexo de aplicacións de carácter xeral (por exemplo, de tratamento de textos, base de datos, programa de presentacións...), do correo electrónico e Internet.

DATOS IDENTIFICATIVOS**A Convivencia nos Centros de Secundaria e o Traballo dende Departamento de Orientación**

Materia	A Convivencia nos Centros de Secundaria e o Traballo dende Departamento de Orientación			
Código	P02M066V06253			
Titulación	Máster Universitario en Profesorado en Educación Secundaria Obrigatoria, Bacharelato, Formación Profesional e Ensino de Idiomas. Especialidade (Pontevedra): Orientación			
Descriptor	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	4	OB	1	2c
Idioma	Galego			
Departamento	Didáctica, organización escolar e métodos de investigación			
Coordinador/a	Fernández Guerra, Ernesto			
Profesorado	Fernández Guerra, Ernesto			
Correo-e	efguerra@uvigo.es			
Web				

Descrición xeral

A materia “ A convivencia nos centros de secundaria e o traballo desde o departamento de orientación”, está integrada no módulo específico do Máster Universitario para o Profesorado de Educación Secundaria Obrigatoria, Bacharelato, Formación Profesional e Ensino de Idiomas.

O contido desta materia pretende ser unha ferramenta eficaz e operativa para o estudante -futuro docente- ó tratar de responder a retos trascendentes que se dan habitualmente nos centros educativos e nas propias aulas. Dada a complexidade que se produce sobre a convivencia escolar é preciso dotar de recursos e asesorar aos docentes e ó demais persoal da comunidade educativa.

O incremento dos problemas de conduta nas aulas, a detección de situacións de acoso e o deterioro do clima educativo nos centros escolares promoveu, nos últimos anos, unha importante corrente de traballo para a mellora da convivencia nos centros escolares.

Trataremos de formar nos fundamentos teóricos, legais e nos plans de actuación para a mellora da convivencia e a aprendizaxe escolar de cada Comunidade e o coñecemento e formación para o desenrolo de propostas de intervención aplicadas a: a mellora de sistema disciplinario (coa formación de equipos de mediación e tratamento de conflitos), a xestión dos problemas da aula, a optimización do proceso de ensino-aprendizaxe (a través da Aprendizaxe Cooperativa) e a intervención individual (con actuacións específicas para situacións de acoso e victimización).

Pretendemos que esta aprendizaxe potencie unha actitude colaborativa no ámbito da convivencia.

Trataremos de levar a cabo un enfoque preventivo e promotor dun clima escolar enriquecedor e estimulante que facilite a adquisición de competencias e habilidades e a educación en valores.

Esta asignatura pretende facilitar a reflexión e análise crítico sobre os procesos de interacción e convivencia na aula así como a aprendizaxe de técnicas e ferramentas de intervención psicossocial e titorial para o futuro docente.

Competencias

Código		Tipoloxía
CG1	Coñecer os contidos curriculares das materias relativas á especialización docente correspondente.	- saber
CG3	Planificar, desenvolver e avaliar o proceso de ensino e aprendizaxe potenciando procesos educativos que faciliten a adquisición das competencias propias dos respectivos ensinos, atendendo ao nivel e formación previa dos estudantes, así como á orientación dos mesmos, tanto individualmente como en colaboración con outros docentes e profesionais do centro.	- saber facer

Resultados de aprendizaxe

Resultados de aprendizaxe	Competencias
Informar e asesorar ás familias sobre diversas técnicas e estratexias favorecedoras da convivencia e da resolución pacífica de conflitos.	CG1
Coñecer as características dos estudantes, así como os procesos de interacción e comunicación na aula e no centro que permitan a identificación e reflexión crítica sobre as situacións conflitivas e a súa resolución.	CG1 CG3
Deseñar e desenvolver espazos de aprendizaxe favorecedores da convivencia escolar.	CG1 CG3
Coñecer e analizar diversos plans e proxectos relacionados coa convivencia escolar que forman parte do proxecto educativo de centro, participando na súa definición e desenvolvemento.	CG1
Adquirir e poñer en práctica diversas estratexias e habilidades que permitan una intervención axeitada para a resolución de conflitos de convivencia no contexto escolar: habilidades de pensamento e de decisión, habilidades sociais, dinámica de grupos, xestión democrática de normas, aprendizaxe cooperativo, mediación, negociación, educación emocional, educación en valores, etc.	CG1
Adquirir experiencia na planificación, desenvolvemento e avaliación de programas para a mellora da convivencia escolar.	CG3
Coñecer as características das familias e comprender a súa función educadora na adquisición de competencias e aprendizaxe para a resolución pacífica de situacións conflitivas.	CG1 CG3
Deseñar e realizar actividades formais que favorezan a aprendizaxe e as aportacións dos estudantes, nun bó clima escolar.	CG3

Contidos

Tema

- 1.-Educación para a convivencia e a igualdade.
- 2.-Análise da convivencia e a resolución de conflitos
- 3.-Problemas de adaptación e convivencia escolar: Marxinación, absentismo, rexeitamento, *inadaptación, violencia e acoso escolar.
- 4.-Dinámica do grupo clase
- 5.-Socialización e educación.
- 6.-As relacións sociais no grupo clase, conduta *prosocial e habilidades sociais.
- 7.- Competencia emocional e social
- 8.-O traballo cooperativo e a interacción social. Técnicas de análises e dinamización *grupal.
- 9.-O papel da familia en educación. Colaboración coas familias de Educación secundaria.
- 10.-Relación con outras institucións: servizos de saúde, servizos sociais.

Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Traballos de aula	5	10	15
Presentacións/exposicións	2	4	6
Foros de discusión	0	5	5
Titoría en grupo	2	0	2
Actividades introdutorias	1	0	1
Sesión maxistral	10	20	30
Traballos e proxectos	0	41	41

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Traballos de aula	O estudante desenvolve exercicios ou proxectos na aula baixo as directrices e supervisión do profesor. Pode estar vinculado o seu desenvolvementos con actividades autónomas do estudante.
Presentacións/exposicións	Exposición por parte do alumnado ante o docente e/ou un grupo de estudantes dun tema sobre contidos da materia ou dos resultados dun traballo, exercicio, proxecto... Pódese levar a cabo de maneira individual ou en grupo.

Foros de discusión	Actividade desenvolvida nun medio virtual na que se debaten temas diversos relacionados co ámbito académico e/ou profesional.
Titoría en grupo	Entrevistas que o alumno mantén co profesorado da materia para asesoramento/desenvolvemento de actividades da materia e do proceso de aprendizaxe.
Actividades introdutorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia.
Sesión maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudante.

Atención personalizada

	Descrición
Traballos de aula	Entrevistas que o alumno mantén co profesorado da materia para asesoramento/desenvolvemento de actividades da materia e do proceso de aprendizaxe. O estudante ou o grupo presenta o resultado obtido na elaboración do programa a desenvolver sobre a temática da materia, ou mesmo formula cuestións sobre os atrancos que poden xurdir durante o proceso.
Titoría en grupo	Entrevistas que o alumno mantén co profesorado da materia para asesoramento/desenvolvemento de actividades da materia e do proceso de aprendizaxe. O estudante ou o grupo presenta o resultado obtido na elaboración do programa a desenvolver sobre a temática da materia, ou mesmo formula cuestións sobre os atrancos que poden xurdir durante o proceso.
Traballos e proxectos	Entrevistas que o alumno mantén co profesorado da materia para asesoramento/desenvolvemento de actividades da materia e do proceso de aprendizaxe. O estudante ou o grupo presenta o resultado obtido na elaboración do programa a desenvolver sobre a temática da materia, ou mesmo formula cuestións sobre os atrancos que poden xurdir durante o proceso.

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas
Traballos de aula	O estudante desenvolve exercicios ou proxectos na aula baixo as directrices e supervisión do profesor. Pode estar vinculado o seu desenvolvementos con actividades autónomas do estudante.	30	
Presentacións/exposicións	Exposición por parte do alumnado ante o docente e/ou un grupo de estudantes dun tema sobre contidos da materia ou dos resultados dun traballo, exercicio, proxecto... Pódese levar a cabo de maneira individual ou en grupo.	10	
Foros de discusión	Actividade desenvolvida nun medio virtual na que se debaten temas diversos relacionados co ámbito académico e/ou profesional.	10	
Traballos e proxectos	O estudante presenta o resultado obtido na elaboración dun documento sobre a temática da materia, na preparación de seminarios, investigacións, memorias, ensaios, resumos de lecturas, conferencias, etc. Pódese levar a cabo de maneira individual ou en grupo, de forma oral ou escrita...	50	

Outros comentarios e avaliación de Xullo

Para acadar unha **avaliación continua positiva**, dada a modalidade de ensino presencial do Master, esíxese a todo o alumnado unha asistencia presencial dun mínimo do 80% das sesións (admisible a falta do 20% das horas) ademais da realización e entrega de tarefas ponderables.

Os prazos de entrega das actividades, traballos, etc. serán comunicados na clase coa presentación do programa da materia. É necesario respetalos estrictamente para ser cualificados na avaliación continua.

O alumnado que **non obteña unha avaliación continua positiva** sobre os parámetros expostos anteriormente, poderá presentarse a unha proba escrita (data marcada no calendario do mestrado para exames oficiais) sobre todos os contidos traballados. Esta proba estará baseada na rigurosidade e profundización dos coñecimentos e competencias acadadas polos alumnos/as na materia e terá una ponderación de 10 puntos (100% de la nota final).

Bibliografía. Fontes de información

AGUADO, M.J., Del acoso escolar a la cooperación en las aulas., 2006, PEARSON

AINSCOW, M., Hacia las escuelas eficaces para todos., 2001, NARCEA

ALONSO TAPIA, J., Motivar para el aprendizaje., 1997, EDEBÉ

AVILÉS J.M., Bullying: E maltrato entre iguales. Agresores, víctimas y testigos en la escuela., 2006, AMARÚ

BEANE A., Bullying. Aulas libres de acoso., 2006, GRAÓ

BISQUERRA, R., Educación emocional y bienestar., 2005, CISSPRAXIS

BOQUÉ TORREMORELL, C., Tiempo de mediación. Taller de formación de mediadores en el ámbito educativo., 2005, CEAC

CALVO RODRÍGUEZ, A., Problemas de convivencia en los centros educativos., 2003, EOS

CASAMAYOR, G. (COORD), ¿Cómo dar respuesta a los conflictos?. La disciplina en la enseñanza secundaria., 1998, GRAÓ

CAVA, M.J. Y MUSITU, G., La convivencia en la escuela., 2002, PAIDÓS

CAVA, M.J. Y MUSITU, G., La potenciación de la autoestima en la escuela., , PAIDÓS

FERNANDEZ GARCÍA, I., Guía para la convivencia en el aula., 2001, CISSPRAXIS

FERNANDEZ, I., Prevención de la violencia y resolución de conflictos. E clima escolar como factor de calidad., 1998, NARCEA

FIORENZA, A., Niños y adolescentes difíciles., 2003, RBA-INTEGRAL

FRANCO, V., La autoestima del profesorado., 2002, PPC

GENTIL, C. Y LAA, V., La astucia social., 2000, ALIANZA

GOTZENS, C., La disciplina escolar., 1997, ICE-HORSORE

MARTINEZ, M., TEY, A, (COORD), La convivencia en los centros de secundaria. Estrategias para abordar el conflicto., 2003, DESCLÉE

MORENO, J.C., LUENGO, F (COORD), Cconstruir ciudadanía y prevenir conflictos., 2007, WOLTERS KLUWERS

NARDONE, N; GIANNOTTI, E.; ROCCHI, R., Modelos de familia. conocer y resolver los problemas entre padres e hijos., 2003, HERDER

OLWEUS, D., Conductas de acoso y amenaza entre escolares. , 1998, MORATA

ORTEGA, R., DEL REY, R., La violencia escolar. Eestrategias de prevención., 2003, GRAÓ

Bibliografía específica

- Fernández, I. (1998) *Prevención de la violencia y resolución de conflictos: el clima escolar como factor de calidad*. Madrid, España: Narcea.
- Jares, J. (1996) *Construir la paz*. La Coruña. Xerais.
- Martínez j. B. (2008) La ciudadanía se convierte en competencia avances y retrocesos. En Gimeno J. y otros. *Las competencias: ¿Qué hay de nuevo?*
- Ortega,R. (2010) . *Las aulas de educación secundaria como espacio de convivencia y aprendizaje: relaciones interpersonales y gestión del grupo-clase*. En Coll, C. (Coord.) Desarrollo, aprendizaje y enseñanza en la educación secundaria. (pp. 193-208) Gobierno de España. Ministerio de Educación. Editorial Graó. 1. Vol. 1
- Salanova, M., Grau, R., Llorens, S. y Schaufeli, W.B. (2001) Exposición a las tecnologías de la información, burnout y engagement: el rol modulador de la autoeficacia relacionada con la tecnología. *Revista de Psicología Social Aplicada*, 11, 69-90. burnout and engagement: A confirmatory factor analytic approach. *Journal of Happiness Studies*, 3, 71-92.
- Torrego, J., Moreno, J. (2007) *Convivencia y disciplina en la escuela: el aprendizaje de la democracia*. Madrid, Alianza Editorial
- Trianes, V y Fernández-Figuerés, C. *Aprender a ser personas y a convivir*. Desclée.
- Vaello, J. (2005). *Las habilidades sociales en el aula*. Madrid. Santillana.

Recomendacións

DATOS IDENTIFICATIVOS**Formación Académica e Profesional**

Materia	Formación Académica e Profesional			
Código	P02M066V06254			
Titulación	Máster Universitario en Profesorado en Educación Secundaria Obligatoria, Bacharelato, Formación Profesional e Ensino de Idiomas. Especialidade (Pontevedra): Orientación			
Descriptores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	4	OB	1	2c
Idioma				
Departamento				
Coordinador/a	Domínguez Pérez, María Teresa			
Profesorado	Domínguez Pérez, María Teresa			
Correo-e	mtdominguezperez@uvigo.es			
Web				

Descrición
xeral

O marco legal do modelo organizativo e funcional da orientación educativa no noso país queda establecido pola Lei Orgánica 2/2006 de Educación, LOE (2006). Esta Lei no seu artigo 1 apartado f), relativo aos principios da educación, “establece a orientación educativa e profesional, como medio necesario para o logro dunha formación personalizada, que priorice unha educación integral en coñecementos, destrezas e valores”

Así mesmo, no seu artigo 91.d) “establece entre as funcións do profesorado, a orientación educativa, académica e profesional do alumnado, en colaboración, no seu caso, cos servizos ou departamentos especializados. Igualmente, no artigo 22 da LOE, considérase como principio xeral aplicable á Educación Secundaria Obrigatoria a especial atención que se prestará á orientación educativa e profesional do alumnado.

Por último, no artigo 26, relativo aos principios pedagóxicos para esta etapa educativa, no seu apartado cuarto establece que “corresponde ás Administracións educativas promover as medidas necesarias para que a titoría persoal do alumnado e a orientación educativa, psicopedagóxica e profesional constitúan un elemento fundamental na ordenación desta etapa.

Entendemos a orientación educativa como un proceso de axuda e/ou acompañamento continuo a todas as persoas e en todos os aspectos, coa intención firme de potenciar o desenvolvemento integral do alumnado ao longo de toda a vida.

Bisquerra (2004) define a orientación psicopedagóxica como un proceso de axuda continua, a todas as persoas, en todos os seus aspectos, cunha finalidade de prevención e desenvolvemento, mediante programas de intervención educativa e social baseados en principios científicos e filosóficos.

Baixo este concepto de orientación psicopedagóxica reúnen as distintas manifestacións da orientación. Podemos destacar:

A orientación académica é un proceso de axuda ao estudante para que sexa capaz de resolver os problemas que a vida académica lle plantexa. Polo tanto, o proceso de axuda refírese sempre a situacións de axuda en actividades escolares, e para que ao longo do seu recorrido pola escola realice eleccións de acordo cos seus intereses, capacidades e coa súa situación persoal. O tipo de axuda que a orientación escolar ofrece presenta características distintas segundo a idade e nivel do/al escolar.

A orientación profesional é un proceso de axuda ao suxeito para que sexa capaz de elixir e prepararse axeitadamente para unha profesión ou traballo determinado, implica decisión, formación e a ubicación profesional. Trata de integrar as esixencias persoais coas necesidades sociais.

A orientación persoal apunta cara a vida interior da persoa, cara a súa harmonía interior, equilibrio persoal, coñecemento de sí mesmo, sen perder as perspectivas do seu entorno.

Polo tanto, a orientación académica e profesional é unha das áreas de interese prioritario da orientación psicopedagóxica, e é moito máis que unha mera información. Trátase de preparar para a vida laboral desde o sistema educativo, facendo tomar conciencia ao alumnado de que a profesión é un aspecto significativo da vida dunha persoa. A finalidade da orientación académica e profesional é facilitar a toma de decisións de cada estudante respecto do seu itinerario académico e profesional. En última instancia, se persigue que o propio alumno/a tome as decisións; é dicir, a AUTO-ORIENTACIÓN, aínda que neste proceso será moi importante o asesoramento que poida prestar o profesorado, especialmente o titor/a, así como os seus proxenitores e o orientador/a.

Os aspectos a desenvolver na orientación académico-profesional son os seguintes:

Coñecemento de sí mesmo: aptitudes, intereses, personalidade, valores, rendemento académico e estilo de aprendizaxe.

Información académica e profesional: estrutura do sistema educativo, modalidades de bacharelato, ciclos formativos, universidade, outras alternativas.

Optatividade: materias optativas e toma de decisións.

Proceso de toma de decisións: actitude, liberdade e responsabilidade, aceptar un risco de error.

Proceso de transición á vida activa: elaboración do currículo vitae e a entrevista persoal, aproximación ao mundo laboral, técnicas de busca de emprego.

Competencias

Código		Tipoloxía
CG7	Deseñar e desenvolver espazos de aprendizaxe, con especial atención á equidade, a igualdade de dereitos e oportunidades entre homes e mulleres, a formación cidadá e o respecto aos dereitos humanos que faciliten a vida en sociedade, a toma de decisións e a construción dun futuro sustentable.	- saber - saber facer
CG8	Adquirir estratexias para estimular o esforzo do estudante e promover a súa capacidade para aprender por se mesmo e con outros e desenvolver habilidades de pensamento e de decisión que faciliten a autonomía, a confianza e iniciativas persoais.	- saber - saber facer

CG11	Desenvolver as funcións de tutoría e orientación dos estudantes de maneira colexiada.	- saber facer - Saber estar / ser
CG15	Informar e asesorar ás familias achega do proceso de ensino e aprendizaxe e sobre a orientación persoal, académica e profesional dos seus fillos.	- saber facer - Saber estar / ser
CG17	Desenvolver hábitos e actitudes para aprender a aprender ao longo do seu posterior desenvolvemento profesional.	- Saber estar / ser
CE1	Coñecer as características dos estudantes, os seus contextos sociais e motivacións.	- saber facer - Saber estar / ser
CE7	Coñecer e aplicar recursos e estratexias de información, tutoría e orientación académica e profesional.	- saber facer - Saber estar / ser
CE8	Promover accións de educación emocional, en valores e formación cidadá.	- saber facer - Saber estar / ser
CT1	Utilizar bibliografía e ferramentas de procura de recursos bibliográficos xenerais e específicos, incluíndo o acceso por Internet.	- saber facer

Resultados de aprendizaxe

Resultados de aprendizaxe	Competencias
Coñecer os principais desenvolvementos e estratexias de orientación profesional e académica que poden ser empregados co alumnado de Educación Secundaria.	CG7 CG8 CG11 CG15 CG17 CE1 CE7 CE8 CT1

Contidos

Tema	
1. Bloque temático: Principios e modelos de Orientación Académica	1.1. Procesos e metodoloxías de orientación en ámbitos escolares. 1.2. Deseño, desenvolvemento e avaliación de plans e programas de orientación en contextos educativos e familiares.
2. Bloque temático: Plan de Acción Titorial	2.1. Orientación ao alumnado de rendimento baixo sobre técnicas de estudo, plan de traballo individualizado, entrevistas coas familias. 2.2. Proceso de toma de decisións 2.3. Asesoramento sobre itinerarios educativos: optatividade, modalidades de bacharelato, ciclos formativos,... 2.4. principios e fundamentos da Educación profesional
3. Bloque temático: Modelos de intervención en Educación	3.1. Orientación profesional e procesos de toma de decisións vocacional. Madurez vocacional, autoconhecimento e elección de estudos e profesións. 3.2. toma de decisións profesionais. Transición á vida activa, currículum vitae, fontes de emprego,... 3.3 Inserción profesional, exercicio libre da profesión, funcionariado, traballo por conta allea ou propia, axudas gubernamentais,...información profesional 3.4. Información Profesional. Programas de Orientación Profesional. Instrumentos e recursos de Orientación Profesional.
4. Bloque 4: O plan de Orientación Académico Profesional	4.1. O plan de Orientación Académica e profesional. 4.2. Consello Orientador. 4.3. Orientación para a superación de hábitos sociais discriminatorios que conducen o acceso a diferentes estudos ou profesións.

Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Sesión maxistral	14	12	26
Resolución de problemas e/ou exercicios	12	13	25
Presentacións/exposicións	12	13	25
Cartafol	0	12	12
Tutoría en grupo	0	12	12

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Sesión maxistral	Actividades expositivas do profesorado e estudantes,. Exposicións, seminarios, presentación de exercicios, traballo ou proxectos a desenvolver.
Resolución de problemas e/ou exercicios	Resolución de exercicios na aula ou laboratorio baixo a dirección do profesor. desenvolvemento de análises críticos, lectura de textos, elaboración de informes, obradoiros.
Presentacións/exposicións	Documentación de traballos. Preparación de avaliacións.
Titoría en grupo	Actividades titorizadas: resolución de exercicios, debates, elaboración de traballos, seminarios, simulacións, análise crítico de materiais, etc avaliacións.

Atención personalizada

	Descrición
Sesión maxistral	<p>A atención personalizada ao alumnado farase fundamentalmente a través do correo electrónico.</p> <p>Así mesmo, aqueles estudantes que desexen algunha titoría presencial poden pasar polas horas de titoría que cada un/ha destes docentes ten no centro onde imparte as clases de grado. Recoméndase concertar esa titoría con anterioridad a través do mail.</p> <p>PROFESORADO: M. Teresa Domínguez Pérez MAIL: mtdominguezperez@gmail.com</p>
Resolución de problemas e/ou exercicios	<p>A atención personalizada ao alumnado farase fundamentalmente a través do correo electrónico.</p> <p>Así mesmo, aqueles estudantes que desexen algunha titoría presencial poden pasar polas horas de titoría que cada un/ha destes docentes ten no centro onde imparte as clases de grado. Recoméndase concertar esa titoría con anterioridad a través do mail.</p> <p>PROFESORADO: M. Teresa Domínguez Pérez MAIL: mtdominguezperez@gmail.com</p>
Titoría en grupo	<p>A atención personalizada ao alumnado farase fundamentalmente a través do correo electrónico.</p> <p>Así mesmo, aqueles estudantes que desexen algunha titoría presencial poden pasar polas horas de titoría que cada un/ha destes docentes ten no centro onde imparte as clases de grado. Recoméndase concertar esa titoría con anterioridad a través do mail.</p> <p>PROFESORADO: M. Teresa Domínguez Pérez MAIL: mtdominguezperez@gmail.com</p>
Presentacións/exposicións	<p>A atención personalizada ao alumnado farase fundamentalmente a través do correo electrónico.</p> <p>Así mesmo, aqueles estudantes que desexen algunha titoría presencial poden pasar polas horas de titoría que cada un/ha destes docentes ten no centro onde imparte as clases de grado. Recoméndase concertar esa titoría con anterioridad a través do mail.</p> <p>PROFESORADO: M. Teresa Domínguez Pérez MAIL: mtdominguezperez@gmail.com</p>
Cartafol	<p>A atención personalizada ao alumnado farase fundamentalmente a través do correo electrónico.</p> <p>Así mesmo, aqueles estudantes que desexen algunha titoría presencial poden pasar polas horas de titoría que cada un/ha destes docentes ten no centro onde imparte as clases de grado. Recoméndase concertar esa titoría con anterioridad a través do mail.</p> <p>PROFESORADO: M. Teresa Domínguez Pérez MAIL: mtdominguezperez@gmail.com</p>

Avaliación

	Descrición	Cualificación Competencias Avaliadas
--	------------	--------------------------------------

Sesión maxistral	Recollida de sinaturas na aula	20	CG7 CG8 CG11 CG15 CG17 CE1 CE7 CE8 CT1
Resolución de problemas e/ou exercicios	Recogida de intervencións e traballos prácticos	30	CG7 CG8 CG11 CG15 CG17 CE8 CT1
Titoría en grupo	Traballo/s	30	CG7 CG8 CG11 CG15 CG17 CE1 CE7 CE8 CT1
Presentacións/exposicións		10	CG7 CG8 CG11 CG15 CG17 CE1 CE7 CE8 CT1
Cartafol		10	CG7 CG8 CG11 CG15 CG17 CE1 CE7 CE8 CT1

Outros comentarios e avaliación de Xullo

Este máster ten a modalidade de educación presencial, polo tanto a asistencia a clase e a realización dos traballos para a avaliación continua é obrigatoria. Esta asistencia debe ser, polo menos, do 80 % estando admitido faltar o 20 % da presencialidade. Os prazos das entregas das actividades, traballos, etc. serán comunicados polo profesorado na clase, e tamén é necesario cumprilos para ser calificados na avaliación continua. O alumnado que non supere a materia por avaliación continua terá unha proba de avaliación, arredor dos contidos nucleares da materia, na data marcada no calendario do máster para os exames oficiais. Esta proba de avaliación suporá o 100% da puntuación e os seus pormenores e características serán concretadas polo profesorado e o alumnado o día da presentación da materia e

cando se faga a consulta persoalmente. </p>

Bibliografía. Fontes de información

- Álvarez González, M. , Orientación profesional. , Barcelona: Cedecs Editorial., 1995
- Álvarez González, M. y Bisquerra Alzina, R., Orientación educativa. Modelos, áreas, estrategias y recursos., Madrid: Wolters Kluwer España., 2012
- Blasco Calvo, P. y Pérez Boullosa, A., Enfoques y aplicaciones prácticas en orientación y acción tutorial. , Valencia: Nau Llibres., 2012
- Bizquerra, R. (coord.), Modelos de orientación e intervención psicopedagógica. , Barcelona: Praxis, 2000
- Borrego, M. y Díaz, J., Orientación vocacional y profesional: materiales de asesoramiento para ESO y Bachillerato. , Madrid: CCS, 2000
- Coronado, A., Analiza, compara y decide : programa de orientación académica y profesional., Sevilla: Kronos., 2000
- Fernández Gálvez, J. de D., La orientación educativa: claves de éxito profesional : buscando la magia del mago sin magia, Granada: Grupo Editorial Universitario., 2005
- García Mediavilla, L. y Martínez González, M. C., Orientación educativa en la familia y en la escuela: casos resueltos., Madrid: Dykinson., 2003
- González Gómez. J. P., Orientación profesional., Alicante: Club Universitario, D. L., 2003
- Grañeras Pastrana, M. y Parras Laguna, A. (coords.), Orientación educativa: fundamentos teóricos, modelos institucionales y nuevas perspectivas., Madrid: Ministerio de Educación, Política Social y Deporte / CIDE., 2008
- Lopez Barajas, E., Estrategias de formación en el siglo XXI, Barcelona: Ariel., 2006
- Martín, E. y Solé, I. (coord.), Orientación educativa. Modelos y estrategias de intervención., Barcelona: Editorial Graó, 2011
- Nieto, J.M. y Botías, F., Los equipos de orientación educativa y psicopedagógica., Barcelona: Ariel, 2000
- Rodríguez Moreno, M. L., La orientación profesional, Barcelona: Ariel , 1998
- Rodríguez Moreno, M. L., Cómo orientar hacia la construcción del proyecto profesional. , Bilbao: Desclée de Brouwer., 2003
- Romero, S., De gira hacia el trabajo : programa de orientación para la toma de decisiones y la transición a la vida activa para el final de la Educación Secundaria Obligatoria, Archidona: Aljibe, 2000
- Sorando, J., La orientación vocacional: materiales de trabajo, Madrid: CCS., 2000
- LOMCE 8/2013, Lei orgánica para a mellora da calidade educativa, ,

LOMCE 8/2013

Recomendacións

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Diagnóstico e Evolución da Competencia Curricular/P02M066V06106
A Convivencia nos Centros de Secundaria e o Traballo dende Departamento de Orientación/P02M066V06253
Orientación Base Legal, Composición, Planes e Programas/P02M066V06105

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Orientación e Función Titorial/P02M066V06101
Sistema Educativo e Educación en Valores/P02M066V06104

DATOS IDENTIFICATIVOS**Prácticas Externas**

Materia	Prácticas Externas			
Código	P02M066V06301			
Titulación	Máster Universitario en Profesorado en Educación Secundaria Obrigatoria, Bacharelato, Formación Profesional e Ensino de Idiomas. Especialidade (Pontevedra): Orientación			
Descritores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	12	OB	1	2c
Idioma	Castelán Galego			
Departamento				
Coordinador/a	Garrido González, Josefa			
Profesorado	Batlle Penela, Cristina Garrido González, Josefa			
Correo-e	jgarrido@uvigo.es			
Web	http://mpe.uvigo.es			
Descrición xeral	As prácticas externas están orientadas a completar e reforzar as competencias asociadas ao título. Realizaranse nunha contorna laboral e profesional real relacionado con algún dos ámbitos da Educación.			

Competencias

Código	Tipoloxía
CG3	Planificar, desenvolver e avaliar o proceso de ensino e aprendizaxe potenciando procesos educativos que faciliten a adquisición das competencias propias dos respectivos ensinos, atendendo ao nivel e formación previa dos estudantes, así como á orientación dos mesmos, tanto individualmente como en colaboración con outros docentes e profesionais do centro.
CG5	Contextualizar o currículo que se vaia a implantar nun centro docente participando na planificación colectiva do mesmo.
CG6	Deseñar e desenvolver metodoloxías didácticas tanto grupais como personalizadas, adaptadas á diversidade dos estudantes.
CG10	Deseñar e realizar actividades formais e non formais que contribúan a facer do centro un lugar de participación e cultura na contorna no que está situado.
CG12	Participar na avaliación, investigación e a innovación dos procesos de ensino e aprendizaxe, comunicando as súas conclusións e as razóns que as sustentan á comunidade educativa e outros profesionais da educación
CG16	Traballar en equipo con outros profesionais da educación, enriquecendo a súa formación.
CE28	Adquirir experiencia na planificación, na docencia e na avaliación das materias correspondentes á especialización.
CE30	Dominar as destrezas e as habilidades sociais necesarias para fomentar un clima que facilite a aprendizaxe e a convivencia.
CE31	Participar nas propostas de mellora nos distintos ámbitos de actuación a partir da reflexión sobre a práctica.
CT1	Utilizar bibliografía e ferramentas de procura de recursos bibliográficos xenerais e específicos, incluíndo o acceso por Internet.
CT2	Xestionar de forma óptima o tempo de traballo e organizar os recursos dispoñibles, establecendo prioridades, camiños alternativos e identificando erros lóxicos na toma de decisións.
CT3	Potenciar a capacidade para o traballo en contornas cooperativas e pluridisciplinarias

Resultados de aprendizaxe

Resultados de aprendizaxe	Competencias
O alumnado será quen de planificar e avaliar as materias correspondentes á especialización.	CG3 CG5 CG6 CG10 CG12 CG16 CE28 CT1 CT2 CT3
O alumnado será quen de dominar destrezas e habilidades sociais, así como demostrar un bo dominio da expresión oral e escrita, necesarios para fomentar un bo clima de aprendizaxe.	CG12 CG16 CE30 CT3
O alumnado será quen reflexionar sobre a súa práctica docente así como propoñer accións de mellora	CG3 CG6 CG12 CE30 CE31 CT3

Contidos

Tema

Deseño de materias da especialidade

Elaboración de materiais e actividades

Aplicación de técnicas e estratexias de aprendizaxe en distintas etapas e cursos.

Analise da práctica educativa

(*)Análisis de la práctica educativa

Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Prácticas externas	105	0	105
Informes/memorias de prácticas externas ou prácticum	0	195	195

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Prácticas externas	Realización de prácticas coma docente nun centro de ensinanza secundaria. A titorización será levada a cabo por un docente do centro e un docente da universidade.

Atención personalizada

	Descrición
Prácticas externas	O alumnado terá dous titores ou titoras que o apoiarán nesta materia. Un titor/a no centro de prácticas e un titor/a na universidade que será o seu titor/a de PAT

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas
Prácticas externas	Realización de prácticas coma docente nun centro de ensinanza secundaria. RESULTADOS DE APRENDIZAXE -O alumnado será quen de planificar e avaliar as materias correspondentes á especialización. -O alumnado será quen de dominar destrezas e habilidades sociais, así como demostrar un bo dominio da expresión oral e escrita, necesarios para fomentar un bo clima de aprendizaxe. -O alumnado será quen reflexionar sobre a súa práctica docente así como propoñer accións de mellora	50	

Informes/memorias de prácticas externas ou prácticum

Elaboración dunha memoria de prácticas na que se explique o paso polo centro de prácticas.

50

RESULTADOS DE APRENDIZAXE

- O alumnado será quen de planificar e avaliar as materias correspondentes á especialización.
- O alumnado será quen de dominar destrezas e habilidades sociais, así como demostrar un bo dominio da expresión oral e escrita, necesarios para fomentar un bo clima de aprendizaxe.
- O alumnado será quen reflexionar sobre a súa práctica docente así como propoñer accións de mellora

---

Outros comentarios e avaliación de Xullo

Bibliografía. Fontes de información

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Traballo Fin de Master/V02M066V06401

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Aprendizaxe e Ensinanza dos Módulos das Familias Profesionais do Sector Servizos/V02M066V06226

Desenvolvemento Psicolóxico da Aprendizaxe no Ensino Secundario/V02M066V06102

Deseño Curricular e Organización de Centros Educativos/V02M066V06103

Innovación Docente e Iniciación á Investigación na Formación Profesional/V02M066V06227

A Formación Profesional/V02M066V06225

Orientación e Función Titorial/V02M066V06101

Sistema Educativo e Educación en Valores/V02M066V06104

DATOS IDENTIFICATIVOS**Traballo Fin de Master**

Materia	Traballo Fin de Master			
Código	P02M066V06401			
Titulación	Máster Universitario en Profesorado en Educación Secundaria Obrigatoria, Bacharelato, Formación Profesional e Ensino de Idiomas. Especialidade (Pontevedra): Orientación			
Descritores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	1	2c
Idioma	Castelán Galego			
Departamento				
Coordinador/a	Garrido González, Josefa			
Profesorado	Garrido González, Josefa			
Correo-e	jgarrido@uvigo.es			
Web	http://mpe.uvigo.es			
Descrición xeral	Materia orientada á realización dun traballo de investigación, experimentación ou desenvolvemento orixinal nalgunha das liñas do módulo específico do máster, e estará relacionado con algúns dos múltiples ámbitos do mundo profesional propios do ámbito do ensino secundario.			

Competencias

Código	Tipoloxía
CG4	Buscar, obter, procesar e comunicar información (oral, impresa, audiovisual, dixital ou multimedia), transformala en coñecemento e aplicala aos procesos de ensino e aprendizaxe nas materias propias da especialización cursada.
CG6	Deseñar e desenvolver metodoloxías didácticas tanto grupais como personalizadas, adaptadas á diversidade dos estudantes.
CG10	Deseñar e realizar actividades formais e non formais que contribúan a facer do centro un lugar de participación e cultura na contorna no que está situado.
CG12	Participar na avaliación, investigación e a innovación dos procesos de ensino e aprendizaxe, comunicando as súas conclusións e as razóns que as sustentan á comunidade educativa e outros profesionais da educación
CG17	Desenvolver hábitos e actitudes para aprender a aprender ao longo do seu posterior desenvolvemento profesional.
CE24	Coñecer e aplicar propostas docentes innovadoras no ámbito da especialización cursada.
CE26	Identificar os problemas relativos ao ensino e a aprendizaxe das materias da especialización e expor alternativas e solucións.
CE27	Coñecer e aplicar metodoloxías e técnicas básicas de investigación e avaliación educativas e ser capaz de deseñar e desenvolver proxectos de investigación, innovación e avaliación.
CE29	Acreditar un bo dominio da expresión oral e escrita na práctica docente.
CT1	Utilizar bibliografía e ferramentas de procura de recursos bibliográficos xenerais e específicos, incluíndo o acceso por Internet.
CT2	Xestionar de forma óptima o tempo de traballo e organizar os recursos dispoñibles, establecendo prioridades, camiños alternativos e identificando erros lóxicos na toma de decisións.

Resultados de aprendizaxe

Resultados de aprendizaxe	Competencias
---------------------------	--------------

O alumnado será quen de planificar e avaliar as materias correspondentes á especialización.	CG4 CG6 CG10 CG12 CG17 CE24 CE26 CE27 CE29 CT1 CT2
O alumnado será quen de dominar destrezas e habilidades sociais, así como demostrar un bo dominio da expresión oral e escrita, necesarios para fomentar un bo clima de aprendizaxe.	CG12 CG17 CE24 CE26 CE27 CE29 CT1 CT2
O alumnado será quen reflexionar sobre a súa práctica docente así como propoñer accións de mellora	CG6 CG12 CE26 CE27 CT1 CT2

Contidos

Tema

(*)Elaboración de un trabajo.

Trabajo de investigación final en el ámbito de la educación secundaria.

Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Presentacións/exposicións	1	0	1
Traballos tutelados	10	139	149

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Presentacións/exposicións	Será realizada por cada alumno ou alumna diante dun tribunal composto por 3 profesores do itinerario/especialidade correspondente ou do módulo común. A súa exposición será apoiada cos medios informáticos, audiovisuais, multimedia/et. oportunos, cunha duración entre 10 y 15 minutos e posteriormente o tribunal formulará ao alumno as cuestións que considere oportunas.
Traballos tutelados	Realización dun traballo de investigación, experimentación ou desenvolvemento orixinal nalguna das liñas desenvolvidas no módulo específico do Mestrado, relacionado con algúns dos múltiples ámbitos do mundo profesional propios do ámbito do ensino secundario. Encamiñase ao desenvolvemento dunha actividade que contribúa a acadar un conxunto de competencias de carácter académico, profesionalizante e investigador que enriqueza globalmente a súa formación inicial. Será guiado por unha persoa docente da universidade. Este traballo estará encadrado na etapa da educación secundaria obrigatoria ou postobrigatoria. O traballo de fin de mestrado poderá estar ligado ás actividades de aula, unidades didácticas ou proxectos realizados polo alumnado na fase de prácticas, incluíndo sempre os aspectos de investigación educativa pertinentes a xuízo da persoa titora da universidade.

Atención personalizada

	Descrición
Traballos tutelados	O TFM estará titorizado por un docente habilitado a tal fin.

Avaliación

Diagnóstico e Evolución da Competencia Curricular/P02M066V06106
Deseño Curricular e Organización de Centros Educativos/P02M066V06103
Formación Académica e Profesional/P02M066V06254
A Atención á Diversidade e a súa Intervención/P02M066V06252
A Convivencia nos Centros de Secundaria e o Traballo dende Departamento de Orientación/P02M066V06253
A Innovación e a Investigación Educativa como Factores para a Mellora e o Asesoramento Escolar/P02M066V06107
Orientación Base Legal, Composición, Planes e Programas/P02M066V06105
Orientación e Función Titorial/P02M066V06101
Prácticas Externas/P02M066V06301
Sistema Educativo e Educación en Valores/P02M066V06104
